

ระบบและรูปแบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น :
ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศไทย

สงวนลิขสิทธิ์ © 2548

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

พิมพ์ครั้งที่ 1

กันยายน 2548 จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ISBN = 974-449-228-7

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

อาคารศูนย์สัมมนา 3 ชั้น 5 ในบริเวณสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 02-527-7830-9 โทรสาร 02-968-9144

<http://www.kpi.ac.th>

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

อาจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์

อาจารย์ ม.ล. พินิตพันธ์ บริพัตร

นางสาวธีรพรรณ ใจมั่น

พิมพ์ที่

บริษัท จรัสสินทวงศ์ การพิมพ์จำกัด

285 – 292 หมู่ 4 ถนนเพชรเกษม แขวงหลักสอง เขตบางแค

กรุงเทพมหานคร 10160

ราคา 87 บาท

คำนำ (เลขาธิการ)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น และเป็นองค์กรที่ยังประโยชน์สุขมาสู่ประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจาก ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกสรร และกลั่นกรองจากประชาชนโดยตรง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่งทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ หากไร้ซึ่ง “ทุน” ในการพัฒนา ซึ่งก็ได้แก่ รายได้อันเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ในฐานะที่เป็นองค์กรกลางในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น จึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเร่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พัฒนาและเร่งสร้างฐานรายได้ของตนเอง เพื่อให้สามารถนำเงินรายได้ดังกล่าวไปบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่น ฉะนั้น วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น จึงได้มอบหมายให้อาจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์และ อาจารย์ ม.ล.พินิตพันธ์ บริพัตร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงรูปแบบและวิธีการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็นเอกสารที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของประเทศไทย

สถาบันพระปกเกล้า หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิชาการฉบับนี้ คงจะมีส่วนไม่มากนักน้อยที่จะมีส่วนในการกระตุ้น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุง และพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์นริติ เศรษฐบุตร

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

กันยายน 2548

คำนำ

ในการศึกษาทางการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบในประเทศไทยนั้น การปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น มักเป็นกรณีศึกษาที่นักวิชาการตลอดจนผู้ที่สนใจหยิบยกมากล่าวถึงอยู่เสมอ ที่เป็นเช่นนั้นก็เนื่องมาจากการที่องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นมีบทบาทและภารกิจในการจัดบริการสาธารณะที่กว้างขวาง ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างไปจากการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเป็นอย่างมาก การที่องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น มีศักยภาพและความสามารถในการจัดบริการสาธารณะที่กว้างขวางเช่นนั้น นอกเหนือไปจากกฎหมายขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวาง รวมถึงความพร้อมในด้านของทรัพยากรบุคคลแล้ว ศักยภาพทางการคลังยังนับเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สำคัญ

ดังนั้นเอกสารทางวิชาการเรื่อง **ระบบและรูปแบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น** จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะศึกษาถึงระบบภาษี ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ ตลอดจนแนวทางในการจัดเก็บ โดยผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าประสบการณ์จากประเทศญี่ปุ่นจะสามารถนำมาพัฒนาและปรับใช้กับระบบงบประมาณของการปกครองท้องถิ่นไทยได้บ้างไม่มากนัก

และสุดท้ายนี้ทางคณะผู้ศึกษาขอขอบคุณ สถาบันพระปกเกล้า ในคำแนะนำ ตลอดจนการสนับสนุนอื่น ๆ ที่ช่วยให้งานศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ และคณะศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากงานศึกษานี้ และหวังว่างานศึกษาชิ้นนี้ จะมีส่วนช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงแหล่งรายได้ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นของไทยได้ต่อไปในอนาคต

อาจารย์ ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ และ
อาจารย์ ม.ล. พินิตพันธุ์ บริพัตร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระบบและรูปแบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น

โดย อาจารย์ ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ และ
อาจารย์ ม.ล. พินิตพันธ์ บริพัตร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความนำ

ระบบและรูปแบบภาษี นับเป็นประเด็นศึกษาที่มีความสำคัญมากประเด็นหนึ่งในการศึกษาด้านท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ เพราะในการที่องค์กรปกครองท้องถิ่นจะเป็นอิสระ และมีศักยภาพที่เพียงพอในการจัดบริการสาธารณะ อันถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของท้องถิ่นได้นั้น นอกเหนือไปจากองค์ความรู้ขององค์กรปกครองท้องถิ่น และทรัพยากรบุคคลแล้ว องค์ประกอบท้องถิ่นยังจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณที่เพียงพอ และมีอิสระในการจัดหาและใช้จ่ายงบประมาณได้ด้วยตนเองอีกด้วย

หากได้มีการศึกษาเปรียบเทียบขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย กับองค์กรปกครองท้องถิ่นในต่างประเทศ จะสามารถสังเกตเห็นได้ว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นในต่างประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีภารกิจและขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางแตกต่างไปจากองค์กรปกครองท้องถิ่นของไทย ทั้งนี้เนื่องมาจาก วัตถุประสงค์ของภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย และที่สำคัญ มีงบประมาณที่มากเพียงพอ

ประเทศญี่ปุ่นนับเป็นตัวอย่างที่ดีประเทศหนึ่ง ที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่อย่างกว้างขวางขององค์กรปกครองท้องถิ่น หากใครได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงาน หรือใช้ชีวิตในประเทศญี่ปุ่น คงจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นของญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดหรือเทศบาลก็ตาม ต่างมีความสามารถในการจัดทำภารกิจที่มีความสำคัญเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น ในด้านการศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลนคร อาจมีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเทศบาลนครอาจรับผิดชอบการบริหารงานมหาวิทยาลัย ที่มีคุณภาพไม่ด้อยไปกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง หรือในการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ต่าง ๆ องค์กรปกครองท้องถิ่น อาจมีศักยภาพมากพอในการก่อสร้างสนามบินนานาชาติ

ดังตัวอย่างของการก่อสร้างสนามบินนานาชาติคันไซ (Kansai International Airport) แถบมหานครโอซาก้า (Osaka City) ซึ่งเป็นผลงานที่จังหวัดได้ร่วมมือกับเทศบาลในการก่อสร้าง¹ เป็นต้น

การที่องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น สามารถให้บริการสาธารณะที่หลากหลายได้เช่นนี้ นอกจากกฎหมายจะให้อำนาจแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นแล้ว องค์กรปกครองท้องถิ่นเอง ยังจำเป็นต้องมีทรัพยากรด้านงบประมาณที่เพียงพออีกด้วย ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงระบบภาษีและแหล่งรายได้อื่น ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และอาจนำเอาประสบการณ์จากประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ เพื่อพัฒนาระบบงบประมาณ และแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ได้ตามสมควร

ในส่วนของโครงสร้างของบทความ บทความนี้จะเริ่มต้นโดยการกล่าวถึงโครงสร้างการบริหารงานของท้องถิ่นญี่ปุ่นอย่างสังเขป เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจสำหรับผู้ที่อาจจะมิเคยศึกษาเกี่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นมาก่อน จากนั้น เป็นการกล่าวถึงประเภทของภาษีท้องถิ่น รวมถึงแหล่งรายได้อื่น ๆ ของท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้ น่าจะมีส่วนช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงแหล่งรายได้ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นของไทยได้ต่อไปในอนาคต และในประการสุดท้าย บทความนี้ได้มีการกล่าวถึงแนวโน้มการปฏิรูประบบงบประมาณของญี่ปุ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลญี่ปุ่นกำลังเผชิญอยู่กับสภาพปัญหาที่สำคัญ เช่นกัน

พัฒนาการและโครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นนับเป็นประเทศหนึ่งที่มีพื้นที่ไม่มากนัก แต่เป็นประเทศที่มีจำนวน ประชากรหนาแน่น ประเทศญี่ปุ่นมีพื้นที่ทั้งสิ้น 377,819 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 126 ล้านคน (ในปี ค.ศ. 1999) ซึ่งหากเปรียบเทียบพื้นที่แล้ว ประเทศญี่ปุ่นจะมีพื้นที่โดยประมาณใกล้เคียงกับมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ของสหรัฐอเมริกา² ในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศญี่ปุ่นนับได้ว่าเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GDP per capita) สูงเป็นอันดับสองของโลกมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1960 แล้ว

ในทางกายภาพ ประเทศญี่ปุ่นประกอบไปด้วยเกาะขนาดใหญ่รวม 4 เกาะ ได้แก่ เกาะฮอนชู (Honshu) เกาะฮอกไกโด (Hokkaido) เกาะกิวชู (Kyushu) และเกาะชิโกกุ (Shikoku) นอกจากเกาะใหญ่ทั้ง 4 เกาะดังกล่าวแล้ว ญี่ปุ่นยังคงประกอบไปด้วยเกาะเล็ก ๆ อีกเป็นจำนวนมากถึง 3,900 เกาะ³

¹ เอนก เหล่าธรรมทัศน์, “เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น”: ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ, (กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและพัฒนากองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), น.10.

² S. R. Reed, *Japanese Prefectures and Policymaking*, (Pittsburgh: University of Pittsburg Press, 1986), p.24.

³ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ, *สถานภาพและบทบาทของราชการบริหารส่วนภูมิภาคในอนาคต*, รายงานวิจัย (กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2544), น.38.

ในด้านพัฒนาการและโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของญี่ปุ่นนั้น นับตั้งแต่สมัยการปฏิรูปในช่วงเมจิ (Meiji Restoration) จนกระทั่งถึงช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การปกครอง ท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นนับได้ว่ามีลักษณะที่รวมอำนาจค่อนข้างสูง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่ความเป็นเอกภาพและบูรณาการแห่งชาติ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดยังคงมาจากการแต่งตั้งโดยกระทรวงกิจการภายใน (The Home Ministry) ส่วนสภาของ ท้องถิ่นนั้นก็จะมีภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่จำกัด อำนาจในการบริหารงานส่วนใหญ่จึงตกอยู่ในมือกลุ่มข้าราชการประจำของท้องถิ่น⁴

การปฏิรูปครั้งสำคัญ ที่เป็นพื้นฐานของการจัดโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นในยุคปัจจุบันเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยหลังจากการพ่ายแพ้ต่อสงคราม สหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางในการจัดโครงสร้างการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยในการปฏิรูปในครั้งนี้ สหรัฐอเมริกาได้พยายามมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอิสระและเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยในการปฏิรูปนั้น สหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายกเทศมนตรีในประเทศญี่ปุ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และในขณะเดียวกัน ก็ได้พยายามลดบทบาทของข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมเคยมีบทบาทอย่างมากในการบริหารงานลง โดยส่งเสริมให้สภาของท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเช่นกัน ให้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และประการสำคัญ สหรัฐอเมริกายังพยายามส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่กว้างขวางและหลากหลายมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม บรรยากาศการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นโดยเน้นหลักการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระของท้องถิ่นก็ดำเนินอยู่ได้ไม่นานนัก ในช่วงทศวรรษที่ 1950 – 1960 นโยบายเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ได้ส่งผลทำให้รัฐบาลกลางตัดสินใจดำเนินการรวมอำนาจในการบริหารงานของท้องถิ่นเข้าสู่ส่วนกลางอีกครั้งหนึ่ง สภาพการบริหารงานโดยเน้นการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางได้ดำเนินต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ซึ่งสภาวะดังกล่าว ได้ส่งผลให้กลุ่มนักวิชาการและข้าราชการของท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง ได้พยายามเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจมาตั้งแต่ในช่วงทศวรรษที่ 1980 แต่ทว่าการเรียกร้องดังกล่าวแทบไม่บังเกิดผล จวบจนกระทั่งในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1999 รัฐบาลจึงได้ผ่านกฎหมายกระจายอำนาจ (Local Decentralization Law) ซึ่งแนวทางต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายดังกล่าว จะช่วยให้ท้องถิ่นปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจและความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้นอีกครั้ง⁵

สำหรับโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันนั้น ตามกฎหมายความเป็นอิสระของท้องถิ่น (The Local Autonomy Law) ได้กำหนดให้โครงสร้างการปกครอง ท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะเป็นโครงสร้างแบบสองชั้น (Two-tier System) อันประกอบไปด้วยจังหวัด (Prefecture) และเทศบาล (Municipality) โดยในปัจจุบัน ประเทศญี่ปุ่นประกอบไปด้วยจังหวัดทั้งสิ้น

⁴ Hiromitsu Ishi, *The Japanese Tax System*, third edition (New York: Oxford University Press, 2001), p. 350.

⁵ *Ibid*, p.350.

47 จังหวัดทั่วทั้งประเทศ โดยจังหวัดที่มีขนาดใหญ่มากที่สุดในแง่ของประชากร (พิจารณาจากจำนวนสมาชิกสภาจังหวัด) ได้แก่ มหานครโตเกียว ซึ่งมีสมาชิกสภาทั้งสิ้น 127 คน ส่วนจังหวัดที่มีขนาดเล็กที่สุดคือทอโทริ (Tottori) โดยมีสมาชิกสภาเพียง 40 คน

ในส่วนของประเทศบราซิลนั้น ในปัจจุบัน (เดือนเมษายนปี ค.ศ. 2004) มีจำนวนทั้งสิ้น 3,100 เทศบาล⁶ ในจำนวนทั้งหมดนี้ประกอบไปด้วยเทศบาลนคร (City Municipality) 695 แห่ง เทศบาลเมือง (Town Municipality) 1,872 แห่ง และเทศบาลหมู่บ้าน (Village Municipality) 533 แห่ง⁷ อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นดังกล่าว ประเทศญี่ปุ่นยังประกอบไปด้วยองค์กรปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษอีกจำนวนหนึ่ง กล่าวคือ ในบรรดาเทศบาลนครทั้ง 695 แห่งนั้น จะมีเทศบาลจำนวนหนึ่ง ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครพิเศษ (Designated City) ซึ่งจะส่งผลทำให้เทศบาลเหล่านั้น มีอำนาจหน้าที่ที่เกือบจะเท่าเทียมกับจังหวัด ในปัจจุบัน มีเทศบาลประเภทนี้ทั้งสิ้น 13 แห่ง (โปรดดูตารางที่ 1 ประกอบ) โดยทั้งหมดเป็นเทศบาลที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง และมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น อาทิเช่น เทศบาลนครโอซากา เทศบาลนครเกียวโต เทศบาลนครนาโกยา เทศบาลนครโกเบ เทศบาลนครอิโรชิมา เป็นต้น นอกจากนี้ การปกครองท้องถิ่นในมหานครโตเกียว ก็ยังคงมีลักษณะที่แตกต่างออกไป โดยในปัจจุบัน มหานครโตเกียวจะประกอบไปด้วยเขตการบริหารงานพิเศษ (Special Wards) 23 แห่ง ซึ่งโดยโครงสร้างการบริหารงานทั่วไปอาจมีความคล้ายคลึงกับเทศบาล แต่ทว่าเขตการบริหารงานพิเศษเหล่านี้ จะมีการกีดอำนาจหน้าที่ ที่จำกัดกว่าเทศบาลนครโดยทั่วไป⁸

สำหรับโครงสร้างการบริหารงานภายในของการบริหารงานท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นนั้น รูปแบบการบริหารงานในปัจจุบัน ยังคงมีลักษณะเหมือนเช่นเมื่อครั้งการปฏิรูปในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวคือ รูปแบบการบริหารงานท้องถิ่นของญี่ปุ่นยังคงใช้รูปแบบฝ่ายบริหารและสภาท้องถิ่น (Mayor-Council Form) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายกเทศมนตรีทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ในขณะที่สภาท้องถิ่น ทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และโครงสร้างทั้งสองส่วนมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

⁶ จำนวนของเทศบาลในประเทศญี่ปุ่นนั้น ได้มีจำนวนลดลงมาโดยตลอด ทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบาย การยุบรวมองค์กรปกครองท้องถิ่น (Amalgamation) เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยจำนวนของเทศบาลได้ลดลงจาก 10,520 แห่งในช่วงปี ค.ศ. 1945

⁷ Statistic Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Statistical Handbook (www.stat.go.jp) [May 20th, 2005].

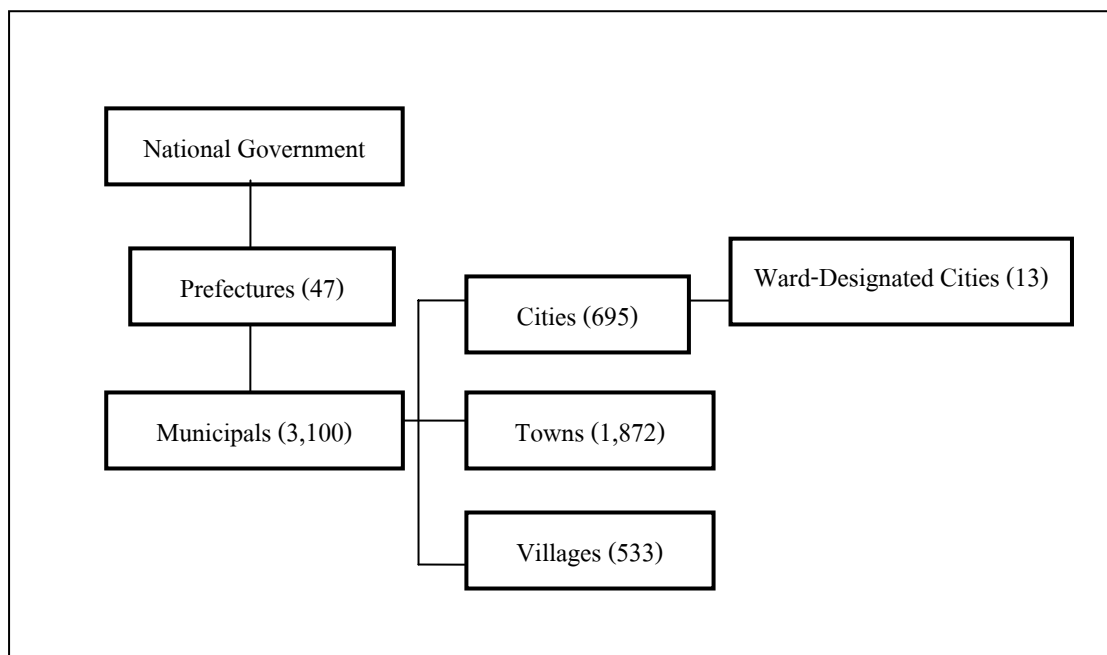
⁸ Hiromitsu Ishi, The Japanese Tax System, p.352.

ตารางที่ 1 แสดงประเภทและจำนวนขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยปี 2005

ประเภท		จำนวน (แห่ง)
จังหวัด		47
เทศบาล		3,110
- นครพิเศษ		13
- นคร		695
- เมือง		1,872
- หมู่บ้าน		533

ที่มา: Statistic Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Statistical Handbook (www.stat.go.jp) [May 20th, 2005]

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นประเทศไทยปี 2005

ที่มา: Statistic Bureau, The Ministry of Internal Affairs and Communications, Statistical Handbook (www.stat.go.jp) [May 20th, 2005]

รูปแบบภาษีและแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยญี่ปุ่น

หากพิจารณาภาพรวมขององค์กรปกครองท้องถิ่นประเทศไทยญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยญี่ปุ่นมีอิสระค่อนข้างสูง นับตั้งแต่ครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ส่วนหนึ่งแล้วเป็นผลมาจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1947 ในส่วนที่ว่าด้วย องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยในบทบัญญัติมาตรา 92 – 95 ได้ให้หลักประกันว่าการบริหารงาน ท้องถิ่นของประเทศไทยญี่ปุ่นจะต้องเป็นไปตามหลักความเป็นอิสระของท้องถิ่น และมีอิสระในการ บริหารงานและจัดการทรัพย์สินของตนเอง รวมทั้งยังบัญญัติให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมี ผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และประการสำคัญ หากว่ารัฐบาลกลางจะออก กฎหมายใด ๆ ก็ตาม ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น กฎหมายฉบับนั้นก็จะต้องได้รับความ ยินยอมจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย⁹

อย่างไรก็ดี นอกจากกฎหมายรัฐธรรมนูญจะได้ให้หลักประกันความเป็นอิสระแล้ว กฎหมายสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคลังของท้องถิ่น ก็ยังมีส่วนเอื้อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นของ ญี่ปุ่น มีขอบเขตภารกิจที่กว้างขวาง และมีความเป็นอิสระตามสมควร โดยกฎหมายสำคัญ ๆ ที่มีผล บังคับใช้ในปัจจุบันนั้น จะได้แก่¹⁰

- The Local Autonomy Law (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1947) กฎหมายฉบับนี้ จะเป็นการกล่าวถึงประเภทและการจัดโครงสร้างของการปกครองท้องถิ่นของญี่ปุ่น รวมไปถึงการ บริหารงาน และการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง¹¹

- The Local Finance Law (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ. 1948) กฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายซึ่งกล่าวถึงหลักการสำคัญ ในการบริหารจัดการการคลังขององค์กรปกครองท้องถิ่น รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลาง และองค์กรปกครองท้องถิ่นในมิติทางด้านการคลัง¹²

- The Local Tax Law (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1950) กฎหมายฉบับนี้จะ เป็นการกล่าวถึง หลักเกณฑ์พื้นฐานต่าง ๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับภาษีของท้องถิ่น อาทิเช่น ประเภทของ ภาษีท้องถิ่น ฐานและอัตราในการจัดเก็บภาษี เป็นต้น โดยที่กฎหมายฉบับนี้นับได้ว่าเป็นการกำหนด กรอบหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ที่องค์กรปกครองท้องถิ่นแต่ละแห่งจะได้นำไปกำหนดรายละเอียดเฉพาะ ของท้องถิ่นตนเองต่อไป¹³

⁹ โปรดดู รัฐธรรมนูญประเทศไทยญี่ปุ่น ค.ศ. 1947 อ้างใน Alan Norton, *International Handbook of Local and Regional Government*, (Hants: Edward Elgar, 1994), p. 459.

¹⁰ The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2004*, (www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) p.226. [May 13th, 2005].

¹¹ Iwao Horii, *Local Autonomy in Japan: Past, Present & Future*, (paper presented to Young Leader Program (YLP) Students of Kobe University FY 2003), p.7.

¹² *Ibid*, p.8.

¹³ *Ibid*, p.8.

ในการกล่าวถึงแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีแหล่งรายได้ที่สำคัญอยู่ด้วยกัน 6 แหล่ง อันได้แก่ ภาษีของท้องถิ่น ภาษีอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น ภาษีที่รัฐโอนให้ท้องถิ่น เงินอุดหนุนของรัฐบาลกลาง เงินกู้ยืม และแหล่งรายได้อื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในการกล่าวถึงภาษีของ ท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของท้องถิ่นนั้น จะมีการกล่าวโดยแยกออกเป็น 2 ส่วน นั่นคือ ภาษีของท้องถิ่นในระดับจังหวัด และภาษีของท้องถิ่นในระดับเทศบาล

1. ภาษีของท้องถิ่น (Local Taxes)

ภาษีของท้องถิ่นถือเป็นแหล่งรายได้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น เพราะหากพิจารณาถึงสัดส่วนรายได้ (Revenue) ของท้องถิ่นแล้ว จะเห็นได้ว่าภาษีท้องถิ่นเป็นแหล่งรายได้ของท้องถิ่นที่มีสัดส่วนสูงที่สุด กล่าวคือ ในช่วงปี ค.ศ. 1990 รายได้จากภาษีของท้องถิ่น คิดเป็นสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 42 ของรายได้ทั้งหมดของท้องถิ่น แม้ว่าในปัจจุบัน (ค.ศ. 2004) รายได้จากภาษีของท้องถิ่นจะมีสัดส่วนที่ลดลงอยู่บ้างก็ตาม แต่ทว่ารายได้จากภาษีของท้องถิ่นก็ยังคงคิดเป็นสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 38.2 ของรายได้ทั้งหมดของท้องถิ่น¹⁴

นอกจากนั้น ภาษีของท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น เพราะภาษีประเภทนี้ เป็นภาษีที่องค์กรปกครองท้องถิ่นจัดหามาได้เอง มิได้เป็นการรับเงินอุดหนุนจากราชการส่วนกลาง หรือกู้ยืมมาจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งตามกฎหมายของญี่ปุ่นนั้น ต้องยอมรับว่าได้ให้อิสระแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในเรื่องของการจัดเก็บภาษีอยู่พอสมควร ซึ่งการให้อิสระนี้ สะท้อนออกมาให้เห็นได้ในสองประการ กล่าวคือ ประการแรก ระเบียบและกฎหมายต่าง ๆ อนุญาตให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถที่จะจัดเก็บภาษีได้สูงเต็มเพดานอัตราภาษีที่ทางกระทรวงจัดการสาธารณะกิจการภายใน ไปรษณีย์และโทรคมนาคม (The Ministry of Public Management, Home Affairs, Posts and Telecommunications)¹⁵ ได้กำหนดเอาไว้ นอกจากนี้ ในประการที่สอง หากองค์กรปกครองท้องถิ่นใด ต้องการที่จะจัดเก็บภาษีประเภทอื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกเหนือไปจากประเภทของภาษีที่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ยังคงสามารถที่จะขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายใน และการสื่อสารเพื่อขอจัดเก็บภาษีประเภทเหล่านั้นได้เป็นกรณีพิเศษอีกด้วย ซึ่งเท่าที่ผ่านมา ในปี ค.ศ. 1997 มีจังหวัดจำนวนมากถึง 20 แห่ง ที่ได้รับการอนุมัติให้สามารถจัดเก็บภาษีที่อยู่นอกเหนือข้อบัญญัติตามกฎหมายได้¹⁶

¹⁴ โปรดดู Alan Norton, *International Handbook of Local and Regional Government*, p.475. และ The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2004*, p.228.

¹⁵ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร (The Ministry of Internal Affairs and Communications)

¹⁶ Hiromitsu Ishi, *The Japanese Tax System*, p.357. ภาษีที่ได้รับการอนุมัติให้มีการจัดเก็บได้เป็นกรณีพิเศษนั้น ส่วนหนึ่งแล้วจะเป็นภาษีที่เกี่ยวข้องกับพลังงานและโรงงานนิวเคลียร์

สำหรับการการจัดแบ่งภาษีของท้องถิ่นนั้น สามารถที่จะแยกพิจารณาได้ออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ภาษีของจังหวัด (Prefecture) และภาษีของเทศบาล (Municipality)

1.1 การจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Prefectural Taxes)

1.1.1 ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Prefectural Inhabitants Tax) ภาษีประเภทนี้ เป็นภาษีที่มีการเริ่มจัดเก็บมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 เพื่อเป็นการทดแทนการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) ที่ได้มีการยกเลิกไป โดยภาพรวมแล้ว ภาษีประเภทนี้ถือเป็นภาษีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น เพราะหากมีการเปรียบเทียบสัดส่วนของภาษีเพื่อการอยู่อาศัย กับภาษีประเภทอื่น ๆ ของท้องถิ่นแล้ว จะพบว่านับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา สัดส่วนของภาษีที่อยู่อาศัยมีอัตราสูงถึงประมาณร้อยละ 30 ของภาษีท้องถิ่นทั้งหมดทุกประเภท¹⁷

ในส่วนของ การจัดเก็บ ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยจะมีการแยกออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ ในกลุ่มแรก ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยจะจัดเก็บจากบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัด และในกลุ่มที่สอง ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย จะจัดเก็บจากนิติบุคคลที่สำนักงานตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัด โดยในการจัดเก็บภาษีจากบุคคลธรรมดานั้น จะคำนวณจากรายได้ทั้งหมดที่บุคคลมีในปีก่อนหน้านั้น ซึ่งรวมถึงรายได้ประชากรต่อหัว เงินปันผล และผลกำไรจากเงินทุนที่มาจากการโอนหลักทรัพย์ต่าง ๆ ด้วย สำหรับในกลุ่มที่สอง การเก็บภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคล จะมีการคิดคำนวณจากฐานรายได้ของนิติบุคคลที่ได้แสดงในแบบการชำระภาษีต่อส่วนกลาง

อย่างไรก็ตาม หากมีการเปรียบเทียบสัดส่วนของภาษีเพื่อการอยู่อาศัยทั้งสองกลุ่ม จะพบว่าภาษีเพื่อการอยู่อาศัยที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดา เป็นแหล่งภาษีที่สำคัญของท้องถิ่นมากกว่า กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1998 ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดามีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 74 ในขณะที่ภาษีที่จัดเก็บจากนิติบุคคลมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 26 เท่านั้น¹⁸

1.1.2 ภาษีการค้า (Enterprise Tax) เป็นภาษีอีกประเภทหนึ่งของท้องถิ่นที่มีความสำคัญ เพราะจากข้อมูลในปี ค.ศ. 2001 ได้แสดงให้เห็นว่าภาษีประเภทนี้ มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 26.6 ของรายได้จากภาษีของจังหวัดทั้งหมด¹⁹ ภาษีประเภทนี้จะเป็นภาษีที่จัดเก็บจากทั้งนิติบุคคลที่ได้มีการตั้งสำนักงานอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ และบุคคลธรรมดาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ²⁰ อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดให้มีการยกเว้นการจัดเก็บภาษีการค้ากับนิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการทำป่าไม้และการทำเหมืองแร่

¹⁷ Ibid, p.358.

¹⁸ Ibid, p.359.

¹⁹ Iwao Horii, *Local Autonomy in Japan: Past, Present & Future*, p.23.

²⁰ ธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพเหล่านั้น มีอาทิเช่น กิจการด้านค้าปลีกค้าส่ง โรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ ร้านถ่ายรูป โรงแรมและที่พัก ภัตตาคารและร้านอาหาร สถานบันเทิง คลินิก ร้านหมอฟัน ร้านขายยา สำนักงานทนายความ ร้านตัดผม ร้านซักรีด ฯลฯ

รวมทั้งให้มีการงดเว้นภาษีการค้าแก่บุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและการประมง หากว่ากิจการของบุคคลธรรมดาเหล่านั้นอาศัยเพียงแรงงานภายในครัวเรือนของตนเองเท่านั้น²¹

ในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ มีสมมติฐานสำคัญที่ว่านิติบุคคลต่าง ๆ ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัด ย่อมใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่จัดทำโดยจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง ท่าเรือ การบริการด้านสุขภาพ หรือการควบคุมมลพิษ เป็นต้น ดังนั้น นิติบุคคลเหล่านี้จึงจำเป็นต้องเสียภาษีการค้าให้แก่จังหวัด ดังนั้นโดยหลักการแล้วภาษีประเภทนี้ จึงให้ความสำคัญกับขนาดของกิจการของนิติบุคคล โดยจังหวัดจะอาศัยเกณฑ์ด้านรายได้ของนิติบุคคลเป็นเกณฑ์หลักในการคำนวณและจัดเก็บภาษีประเภทนี้

สำหรับอัตราการจัดเก็บภาษีการค้านั้น สามารถที่จะแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดา และภาษีที่จัดเก็บจากนิติบุคคล โดยในรายละเอียดแล้วสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้คือ²²

การกำหนดการเก็บภาษีธุรกิจบุคคลธรรมดา

การคำนวณเงินที่บุคคลนั้นจำเป็นต้องเสียภาษีธุรกิจให้แก่ท้องถิ่นนั้น มาจากการ หักลบ รายจ่ายที่จำเป็นออกจากรายรับซึ่งแบ่งแยกตามประเภทของการประกอบธุรกิจของบุคคลเหล่านั้น

บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 1 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจขายส่ง การเงิน สิ่งพิมพ์ ห้องถ่ายภาพ โรงแรม และร้านอาหาร ฯลฯ ต้องเสียภาษีในอัตรา ร้อยละ 5

บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 2 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมปศุสัตว์ และประมง ฯลฯ ต้องเสียภาษีในอัตรา ร้อยละ 4

บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 3 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ ต้องเสียภาษีในอัตรา ร้อยละ 5

และบุคคลที่ประกอบอาชีพประเภทหมอนวด หมอตำแย จะต้องเสียภาษีในอัตรา ร้อยละ 3

อย่างไรก็ตาม หากจังหวัดมีความต้องการหรือปัญหาทางด้านการคลัง จังหวัดอาจสามารถเพิ่มอัตราภาษีได้อีกไม่เกิน 1.1 เท่าของอัตราภาษีปกติ

1.1.3 ภาษีการบริโภคของท้องถิ่น (Local Consumption Tax) เป็นภาษีที่มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1997 เพื่อใช้ทดแทนภาษีการบริโภคที่ได้รับการถ่ายโอน (Consumption Transfer Tax) โดยการประกาศใช้ภาษีประเภทนี้ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญให้เป็นการสนับสนุนการกระจายอำนาจ และพัฒนาสวัสดิการของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ภาษีการบริโภคของท้องถิ่นนี้ จะมีการจัดเก็บจากการเคลื่อนย้ายทุน และสินทรัพย์ต่าง ๆ ระหว่างพื้นที่ ของบริษัทผู้ดำเนินธุรกิจ รวมถึงวิสาหกิจต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังอาจรวมไปถึงการนำเข้าทุนหรือสินทรัพย์

²¹ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004, pp.234-238

²² โปรดดู The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004, p.237 ประกอบ

บางประเภทจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการผลิตอีกด้วย โดยภาษีการบริโภคของท้องถิ่นนี้ จะจัดเก็บในอัตราร้อยละ 25 ของมูลค่าทุนและสินทรัพย์²³

1.1.4 ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Property Acquisition Tax)²⁴ เป็นการกำหนดเก็บภาษีกับผู้ถือครองที่ดิน (Land) หรือบ้าน (Houses) ซึ่งสิทธิครอบครองนี้ไม่รวมถึงการได้มาทางมรดก (Inheritance) หรือ การรวม หรือแยกกันของบริษัท (The Merger or Division of Corporations) โดยอัตราภาษีอยู่ที่ ร้อยละ 4 นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2003 จนกระทั่งวันที่ 31 มีนาคม 2006 หลังจากนั้น อัตราภาษีจะลดลงเหลือร้อยละ 3 โดยการคำนวณภาษี จะขึ้นอยู่กับราคาการประเมินของที่ดินหรือบ้านที่ครอบครองในขณะนั้น

สำหรับการลดหย่อนภาษีอสังหาริมทรัพย์นั้น สามารถทำได้ในกรณีของการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือบ้านเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นที่อยู่อาศัย (Residential Purpose) โดยที่กฎหมายกำหนดว่า สำหรับบ้านใหม่ที่มีเนื้อที่ระหว่าง 50-240 ตารางเมตร จะได้รับการลดหย่อนภาษี โดยมีการปรับลดราคาประเมินของบ้านลง 12,000,000 เยน

อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีประเภทนี้จะได้รับการยกเว้นเมื่อ ราคาประเมินของที่ดินหรือบ้านมีมูลค่าต่ำกว่าอัตราที่กำหนด ซึ่งได้แก่อัตราต่ำกว่า 100,000 เยนในกรณีของราคาที่ดิน ต่ำกว่า 230,000 เยนในกรณีของราคาบ้านใหม่ และต่ำกว่า 120,000 เยนในกรณีของบ้านที่มีใช้บ้านใหม่

จากข้อมูลงบประมาณในปี ค.ศ. 2000 ได้แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของภาษีอสังหาริมทรัพย์ต่อสัดส่วนภาษีทั้งหมดของจังหวัดนั้น จะคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 3.6²⁵

1.1.5 ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax) แม้ว่าในปัจจุบัน การรณรงค์เพื่องดการสูบบุหรี่ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ในกรณีของประเทศญี่ปุ่นนั้น การบริโภคยาสูบยังคงอยู่ในอัตราที่สูง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ยังคงมีให้เห็นได้โดยทั่วไป รวมถึงรัฐบาลเองก็ไม่มีท่าทีที่ชัดเจนเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ส่วนหนึ่งแล้วเป็นผลมาจากการที่ภาษีจากการขายบุหรี่ยังคงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญทางหนึ่งของรัฐบาล และองค์กรปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

สำหรับในส่วนของท้องถิ่นนั้น ภาษีจากบุหรี่จะมีการจัดเก็บทั้งในระดับจังหวัด และเทศบาล กล่าวคือ ในส่วนของจังหวัด ภาษีบุหรี่จะถูกจัดเก็บจากผู้ผลิตและค้าส่งบุหรี่ในอัตรา 969 เยนต่อปริมาณบุหรี่ 1,000 มวน²⁶

1.1.6 ภาษีการใช้สนามสนามกอล์ฟ (Golf Course Utilization Tax) ในประเทศญี่ปุ่น กีฬากอล์ฟนับได้ว่าเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง แต่หากกีฬาประเภทนี้ ก็นับได้ว่าเป็นกีฬาที่ผู้เล่นจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงอย่างมากเช่นกัน ส่วนหนึ่งแล้วเป็นผลมาจากต้นทุนค่าก่อสร้างสนามกอล์ฟแต่ละแห่งนั้นค่อนข้างสูง เพราะในประเทศญี่ปุ่นการหาที่ดินขนาดใหญ่อาจกระทำไม่ได้ไม่

²³ Ibid, p.238.

²⁴ Ibid, p.238-239

²⁵ Iwao Horii, *Local Autonomy in Japan: Past, Present & Future*, p.23.

²⁶ The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2004*, p.240.

ง่ายขึ้น ทำให้ที่ดินขนาดใหญ่มักมีราคาแพง ดังนั้น ผู้ประกอบการต้องเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้
 เล่นที่สูงตามไปด้วย นอกจากนี้ ผู้เล่นกีฬากอล์ฟยังจะต้องเสียภาษีในการเข้าใช้สนามกอล์ฟ
 ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นอีกด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราภาษีที่องค์กรปกครองท้องถิ่นเรียกเก็บจากผู้
 เล่นกอล์ฟอาจดูไม่สูงมากนัก หากเปรียบเทียบกับค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในประเทศญี่ปุ่น
 กล่าวคือ ผู้เล่นกอล์ฟแต่ละคน จะต้องชำระภาษีในการเข้าใช้สนามกอล์ฟในอัตราขั้นต่ำ 800 เยนต่อ
 คนต่อวัน แต่ทั้งนี้องค์กรปกครองท้องถิ่นจะเรียกเก็บได้ไม่เกิน 1,200 เยนต่อคนต่อวัน ในการจัดเก็บ
 ภาษีประเภทนี้ ผู้ประกอบการสนามกอล์ฟจะเป็นผู้จัดเก็บจากผู้เล่น และจัดส่งให้กับจังหวัด อย่างไรก็ตาม
 หลังจากจังหวัดได้รับแล้ว ทางจังหวัดยังต้องแบ่งภาษีประเภทนี้ให้แก่เทศบาลพื้นที่ ซึ่งสนาม
 กอล์ฟนั้น ๆ ตั้งอยู่ในอัตรา 7 ใน 10 ส่วนด้วย²⁷

1.1.7 ภาษีรถยนต์ (Automobile Tax) การใช้รถยนต์ในประเทศญี่ปุ่นนั้น ถือเป็นสิ่งที่มี
 ค่าใช้จ่ายสูง แม้ว่าราคารถยนต์ในประเทศญี่ปุ่น จะมีราคาถูกกว่าราคารถยนต์ในประเทศไทยอยู่มาก
 แต่ผู้ที่เป็นเจ้าของรถยนต์ในประเทศญี่ปุ่น ก็จะต้องมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับรถยนต์เป็นจำนวนมาก
 เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการเสียภาษี การเสียเบี้ยประกัน การจ่ายค่าเช่าที่จอดรถ ฯลฯ ส่วนหนึ่งแล้ว การ
 ที่เจ้าของรถยนต์ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงนั้น เป็นผลจากการที่รัฐบาลเอง ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปใช้
 รถยนต์ส่วนบุคคล ทั้งนี้เพราะประเทศญี่ปุ่นมีพื้นที่ที่จำกัด กับทั้งรัฐบาลและท้องถิ่นเอง ก็ได้พยายาม
 จัดระบบขนส่งมวลชนให้มีความทันสมัยและสะดวกสบายแก่ประชาชน อย่างกว้างขวางอยู่แล้ว

สำหรับค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้น ผู้ที่เป็นเจ้าของรถยนต์ทุกคน ทั้งที่เป็นนิติ
 บุคคลผู้ประกอบการธุรกิจ หรือบุคคลธรรมดา ล้วนต้องเสียภาษีรถยนต์ประจำปีให้แก่จังหวัด โดยที่
 อัตราในการเสียภาษีนั้น จะแตกต่างกันออกไป ตามขนาดความจุของเครื่องยนต์ ประเภทของรถยนต์
 รวมถึงวัตถุประสงค์ในการใช้รถยนต์ ซึ่งจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่า โดยขั้นต่ำแล้ว บุคคลธรรมดาที่ใช้
 รถยนต์ขนาดเล็ก ซึ่งมีความจุของกระบอกสูบเครื่องยนต์ต่ำกว่า 1 ลิตร ยังคงต้องจ่ายภาษีรถยนต์
 ประจำปีเป็นเงินจำนวนเกือบ 30,000 เยน อย่างไรก็ตาม อัตราภาษีที่ทางองค์กรปกครองท้องถิ่นใน
 ระดับจังหวัดจัดเก็บสำหรับรถประเภทและขนาดต่าง ๆ นั้น สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

²⁷ The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2004*, p. 240.

อัตราภาษีสำหรับรถยนต์หนึ่ง

ตารางที่ 2 แสดงอัตราภาษีสำหรับรถยนต์หนึ่ง

ขนาดของเครื่องยนต์		วัตถุประสงค์ในการใช้งาน	
ขนาดเกิน	ขนาดไม่เกิน	ใช้การค้า (เยน)	ไม่ใช้ในการค้า (เยน)
6,000cc		40,700	111,000
4,500cc	6000cc	27,200	88,000
4,000cc	4,500cc	23,600	76,000
3,500cc	4,000cc	20,500	66,500
3,000cc	3,500cc	17,900	58,000
2,500cc	3,000cc	15,700	51,000
2,000cc	2,500cc	13,800	45,000
1,500cc	2,000cc	9,500	39,000
1,000cc	1,500cc	8,500	34,500
ต่ำกว่า 1,000cc	1,000cc	7,500	29,500

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) p.226. [May 13th, 2005].

นอกเหนือไปจากอัตราภาษีเรียกเก็บภาษีรถยนต์หนึ่ง ที่แสดงให้เห็นดังตารางข้างต้นมานี้ อัตราการจัดเก็บภาษีประเภทอื่น ๆ ก็จะมีอัตราการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

อัตราภาษีสำหรับรถบรรทุก

ในการจัดเก็บภาษีสำหรับรถบรรทุกปกติ ที่มีขนาดการบรรทุกได้โดยเฉลี่ยประมาณ 4 – 5 เมตริกตันนั้น อัตราภาษีประจำปีที่ทางจังหวัดจัดเก็บ จะมีความแตกต่างกันออกไปตามประเภทหรือวัตถุประสงค์ของการใช้งาน โดยอัตราในการจัดเก็บคือ²⁸

1. ในกรณีที่รถบรรทุกใช้ไปในการประกอบการค้าหรือพาณิชย์กรรม จะต้องเสียภาษีประจำปีเป็นจำนวน 18,500 เยน
2. ในกรณีที่รถบรรทุกมิได้ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการค้าหรือพาณิชย์กรรม อัตราภาษีเรียกเก็บภาษีจะสูงขึ้น โดยเจ้าของรถบรรทุกจะต้องเสียภาษีประจำปีเป็นเงินจำนวน 25,500 เยน

²⁸ Ibid, p.240.

อัตราภาษีสำหรับรถโดยสาร

ในการจัดเก็บภาษีรถโดยสารซึ่งมีขนาดความจุผู้โดยสารได้โดยเฉลี่ย 40 – 50 คนนั้น จะมีอัตราการการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไป ตามแต่วัตถุประสงค์ในการใช้งาน เช่นเดียวกันกับการจัดเก็บภาษีสำหรับรถบรรทุก กล่าวคือ²⁹

1. ในกรณีที่รถโดยสารนั้นใช้ไปในการประกอบธุรกิจเพื่อการขนส่งมวลชน เจ้าของจะต้องชำระภาษีในอัตรา 17,500 เยน
2. ในกรณีที่รถโดยสารนั้นใช้ไปในการพาณิชย์กรรม แต่มิได้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการขนส่งมวลชน เจ้าของรถโดยสารนั้น จะต้องชำระภาษีในอัตรา 38,000 เยน
3. ในกรณีที่รถโดยสารนั้น มิได้ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการพาณิชย์กรรมและการค้า ผู้ที่เป็นเจ้าของรถโดยสารจะต้องชำระภาษีในอัตราที่สูงที่สุด คือ 49,000 เยน

อัตราภาษีสำหรับรถยนต์สามล้อขนาดเล็ก

นอกเหนือไปจากรถประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ รถยนต์สามล้อขนาดเล็ก จะเป็นประเภทของรถยนต์ที่ชำระภาษีในอัตราที่ถูกที่สุด กล่าวคือ รถสามล้อขนาดเล็กที่ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือการพาณิชย์ จะเสียภาษีในอัตราต่ำเพียง 4,500 เยนต่อปี สำหรับรถยนต์สามล้อที่มีได้ใช้ไปเพื่อการค้าหรือพาณิชย์ จะเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นคือ 6,000 เยนต่อปี³⁰

1.1.8 ภาษีการครอบครองรถยนต์ (Automobile Acquisition Tax) ดังที่ได้กล่าว

มาแล้วว่าการใช้รถยนต์ในประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นสิ่งที่จะต้องมีการจ่ายภาษีที่สูง เพราะรัฐบาลเองก็มิได้สนับสนุนให้มีการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ดังนั้น นอกจากผู้ที่เป็นเจ้าของรถยนต์จะต้องชำระภาษีประจำปีแล้ว ในการซื้อขายรถยนต์ ผู้ที่ซื้อรถยนต์ยังต้องเสียภาษีการครอบครองรถยนต์ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นอีกด้วย วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องจัดเก็บภาษีประเภทนี้ ก็เพื่อที่จะนำเอาเงินภาษีไปใช้สำหรับการบำรุงถนนหนทางในเขตท้องถิ่นของตนเอง อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ หลังจากที่ยังองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัดได้เก็บภาษีประเภทนี้มาแล้ว จังหวัดต้องจัดแบ่งภาษีนี้ร้อยละ 70 ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลด้วย

อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ จะได้รับการยกเว้นสำหรับกรณีของรถจักรยานยนต์ รวมทั้งการครอบครองรถยนต์ของหน่วยงานราชการส่วนกลางและองค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนั้น การได้รับรถยนต์สืบทอดทางมรดก หรือเป็นผลมาจากการควบรวมกิจการของบริษัทเอกชน ก็จะได้รับยกเว้นการจัดเก็บภาษีประเภทนี้เช่นเดียวกัน

ในส่วนของอัตราในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้นั้น จะคำนวณจากฐานราคาในการซื้อขายรถยนต์ โดยอัตราภาษีที่จัดเก็บจะอยู่ที่อัตราร้อยละ 3 สำหรับรถยนต์ที่จะนำไปใช้เพื่อการพาณิชย์ และในอัตราร้อยละ 5 สำหรับรถยนต์ที่มีได้ใช้เพื่อการพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม หากรถยนต์นั้น มีมูลค่าการซื้อขายในราคาต่ำกว่า 500,000 เยน ภาษีประเภทนี้ จะได้รับการยกเว้น³¹

²⁹ Ibid. p.241.

³⁰ Ibid. p.241.

³¹ Ibid. p.242.

1.1.9 ภาษีเหมืองแร่ (Mine-lot Tax) จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ คงพอทำให้สังเกตเห็นได้ว่า ภาษีขององค์กรปกครองท้องถิ่น (Local Taxes) ของประเทศญี่ปุ่นนั้น มีความหลากหลายจากแหล่งที่มาหลายแหล่ง ซึ่งนอกเหนือจากประเภทของภาษีที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว องค์กรปกครองท้องถิ่นยังมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีจากการทำเหมืองแร่อีกด้วย แม้ว่าภาษีเหมืองแร่อาจจะมิใช่แหล่งรายได้ที่สำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่นก็ตาม แต่ทว่าองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยจังหวัดสามารถที่จัดเก็บภาษีเหมืองแร่ จากผู้ที่ได้รับสัมปทานในการสำรวจและทำเหมืองแร่ ซึ่งอัตราในการจัดเก็บภาษีก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นเหมืองสินแร่ ผู้ถือสัมปทานจะต้องเสียภาษีรายปีในอัตรา 200 เยนต่อพื้นที่เหมือง 10,000 ตารางเมตร และหากว่าเหมืองสินแร่นั้น มีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำ ผู้รับสัมปทานยังต้องจ่ายภาษีรายปีเพิ่มขึ้น 600 เยนต่อทุกพื้นที่ 1,000 ตารางเมตร ที่ติดริมฝั่งแม่น้ำ

ส่วนเหมืองประเภทอื่นๆ ผู้รับสัมปทานจะต้องชำระภาษีรายปีในอัตรา 200 เยนต่อพื้นที่ 10,000 ตารางเมตร หากว่าเหมืองนั้นยังคงอยู่ในขั้นตอนของการสำรวจ แต่หากว่าเหมืองนั้นได้เปิดดำเนินการทำประโยชน์แล้ว อัตราภาษีรายปีจะปรับเป็น 400 เยนต่อพื้นที่ 10,000 ตารางเมตร

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการขุดเจาะเพื่อสำรวจน้ำมัน หรือก๊าซธรรมชาติต่าง ๆ อัตราภาษีรายปีที่จะต้องชำระให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นจะลดลง โดยผู้ประกอบการจะได้รับการลดหย่อนภาษีลง 1 ใน 3 ของอัตราภาษีตามปกติ³²

1.1.10 ภาษีการล่าสัตว์ (Hunting Tax) ภาษีการล่าสัตว์นี้ เป็นภาษีที่จัดเก็บขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรการอันหนึ่งในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์และนกต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่จะต้องชำระภาษีประเภทนี้ ก็คือ กลุ่มนายพรานที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้อง สำหรับอัตราในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ของจังหวัด จะขึ้นอยู่กับกำหนัดของแต่ละเขตจังหวัด กับทั้งประเภทของใบอนุญาตที่นายพรานเหล่านั้นถือ อย่างไรก็ตามอัตราภาษีการล่าสัตว์นี้ จะอยู่ที่ระดับ 5,500 - 16,500 เยน³³

1.1.11 ภาษีการส่งน้ำมันเบา (Light-oil Delivery Tax) วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นจัดเก็บภาษีประเภทนี้ ก็เนื่องมาจากองค์กรปกครองท้องถิ่นต้องการจะเพิ่มเงินกองทุนเพื่อใช้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายถนน โดยปกติแล้วภาษีประเภทนี้ จะจัดเก็บโดยองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัด อย่างไรก็ตาม หากว่าในพื้นที่จังหวัดใด มี เทศบาลนครพิเศษ (Designated City) ตั้งอยู่³⁴ จังหวัดจะต้องมีการจัดสรรเงินภาษีประเภทนี้ให้แก่เทศบาลเหล่านั้นด้วย โดยสัดส่วนที่เทศบาลนครพิเศษแต่ละแห่งจะได้รับการจัดสรรภาษีประเภทนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นที่ของถนนในเขตเทศบาลนั้น ๆ

สำหรับผู้ที่มิหน้าที่ที่จะต้องเสียภาษีประเภทนี้ ก็คือ บุคคลที่ได้รับการส่งน้ำมันเบามาจากโรงกลั่น ผู้นำเข้า หรือผู้ประกอบการขายส่งที่มีสัญญาอยู่กับโรงกลั่น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากว่าเงินภาษีการ

³² Ibid, p.242.

³³ Ibid, p.242.

³⁴ ในปัจจุบันเทศบาลนครพิเศษ (Designated City) ซึ่งมีภารกิจ และอำนาจหน้าที่ที่เกือบเท่าเทียมกับจังหวัด มีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 13 แห่งทั่วประเทศ

ขนส่งน้ำมันเบนินี้ มุ่งเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเครือข่ายถนนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น ผู้ใช้น้ำมันเบนินี้ บางประเภทจะได้รับการยกเว้นภาษีประเภทนี้ อาทิ อุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า เป็นต้น ในปัจจุบัน ภาษีประเภทนี้ จะถูกจัดเก็บในอัตรา 15,000 เยนต่อกิโลลิตร และหลังจากวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2008 เป็นต้นไป อัตราภาษีประเภทนี้จะถูกปรับเป็น 32,100 เยนต่อกิโลลิตร³⁵

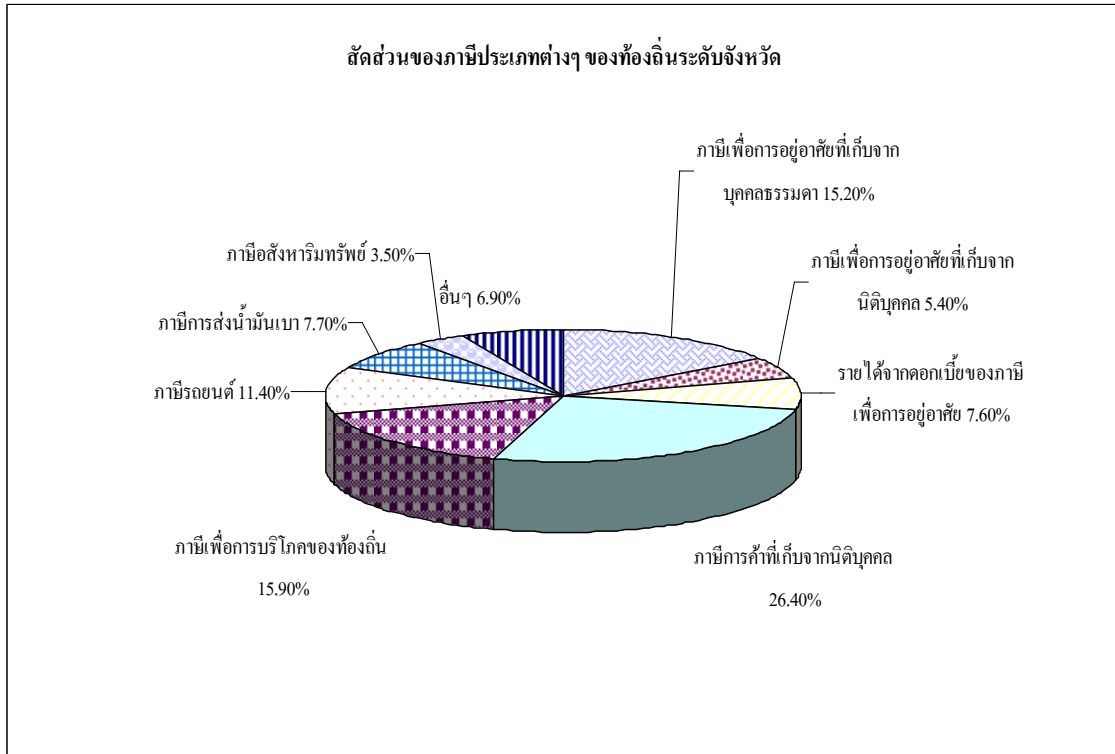
1.1.12 ภาษีอื่น ๆ (Other Taxes) โดยปกติแล้วองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น จะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ ตามที่ระบุเอาไว้ในกฎหมายภาษีของท้องถิ่น (Local Tax Law) ซึ่งตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้ง 11 รายการนี้ เป็นประเภทของภาษีที่เขียนระบุเอาไว้ในกฎหมายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สอดคล้องต่อหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระบบกฎหมายของญี่ปุ่นจึงเปิดช่องให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถที่จะริเริ่มในการจัดเก็บภาษีประเภทอื่น ๆ ได้อีกด้วย หากว่าภาษีเหล่านั้นมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถร้องขอจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายใน และการสื่อสาร (The Ministry of Internal Affairs and Communications) เพื่อให้มีการอนุมัติได้เป็นรายกรณี

ในส่วนของภาษีพิเศษที่มีได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย และได้มีการจัดเก็บโดยองค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบันนั้น มีอาทิเช่น ภาษีพลังงานนิวเคลียร์ (Nuclear-fuel Tax) ภาษีประเภทนี้ มักมีการจัดเก็บในเขตพื้นที่ซึ่งมีโรงงานนิวเคลียร์ตั้งอยู่ เช่นในจังหวัด Hokkaido, Miyagi, Fukushima, Niigata, Ishikawa, Fukui เป็นต้น นอกจากภาษีนิวเคลียร์แล้ว ในบางจังหวัดที่มีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น ก็อาจมีการเก็บภาษีจากที่พักอาศัย (Accommodation Tax) เพิ่มเติม เช่น ในมหานครโตเกียว เป็นต้น นอกจากนี้ องค์กรปกครองท้องถิ่นบางแห่ง อาจมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก หรืออาจมีนโยบายสำคัญในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม องค์กรปกครองท้องถิ่นเหล่านั้น ก็อาจมีการเก็บภาษีพิเศษสำหรับขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial-waste Tax) ซึ่งจังหวัดที่มีการดำเนินการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ มีอาทิเช่น Hiroshima, Okayama, Nara, Shiga, Aomori, Iwate เป็นต้น³⁶

³⁵ The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2004*, p.243.

³⁶ *Ibid.*, pp.243-244.

แผนภาพที่ 2 แสดงสัดส่วนของภาษีประเภทต่างๆ ของท้องถิ่นระดับจังหวัด

ที่มา: The Ministry of Internal Affairs and Communications “Local Tax System,” (www.soumu.go.jp/english/c-seisei/pdf/localtaxsystem02.pdf) [May 12th, 2005]

1.2 การเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับเทศบาล (Municipal Taxes)

รายได้จากภาษีในระดับเทศบาลประกอบด้วยภาษีประเภทหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Municipal Inhabitants Tax)³⁷ มีลักษณะการเสียภาษี

แบบเดียวกันกับการเสียภาษีเพื่อการอยู่อาศัยในระดับจังหวัด ซึ่งนอกเหนือจากการคำนวณอัตราการเก็บภาษีจากรายได้ของบุคคลและนิติบุคคลแล้ว กฎหมายยังกำหนดถึงกรอบลักษณะของบุคคล และนิติบุคคลต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการลดหย่อนและงดเว้นภาษีได้ในอัตราที่แตกต่างกันไป

ในส่วนของการจัดเก็บภาษีเงินได้ เพื่อการอยู่อาศัยสำหรับบุคคลธรรมดาแบบทั่วไป (General Individual Tax Base) นั้น เทศบาลกำหนดอัตราพื้นฐานในการเสียภาษีที่ 3,000 เยนต่อคน (per capita) นอกจากนั้นกฎหมายได้กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมในเรื่องที่ว่าด้วยการเก็บภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดาในเทศบาลตามรายได้ที่ต้องเสียภาษีดังนี้

³⁷ Ibid, pp.244-252.

ตารางที่ 3 แสดงอัตราภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดาในเทศบาล

เงินได้ที่ต้องเสียภาษี (เยน)		อัตราภาษีที่จัดเก็บ
เกิน	แต่ไม่เกิน	
	2,000,000	3%
2,000,000	7,000,000	8%
7,000,000		10%

ที่มา: Akira Yokoyama, Taxation in Japan (www.hi-ho.ne.jp/yokoyama-a/taxationinjapan.htm) [May 10th, 2005].

อย่างไรก็ตามการคำนวณภาษีเงินได้เพื่อการอยู่อาศัยนั้น จำเป็นที่จะต้องคำนวณเงินได้ที่ต้องเสียภาษีสุทธิจากการการลดหย่อนและงดเว้นภาษีในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายภาษีรายได้ (Income Tax Law) ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่สูญเสียทางวินาศภัย และได้รับการรักษาพยาบาลอยู่ ผู้ที่ทำประกันภัยประเภทต่าง ๆ ผู้พิการและทุพพลภาพซึ่งต้องมีบุคคลอื่นรับอุปการะ คนชราและผู้สูงอายุ (ยกเลิกข้อยกเว้นประเภทนี้ปีค.ศ. 2006) นักเรียนนักศึกษาที่กำลังทำงานขณะเรียนหนังสือ หรือคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่าอัตราที่รัฐกำหนด ต่างได้รับการลดหย่อนและงดเว้นภาษีในอัตราที่แตกต่างกันไป

ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีเงินได้เพื่อการอยู่อาศัยในเทศบาล ยังมีข้อกำหนดในการจัดเก็บภาษีจากรายได้ที่มาจากการลงทุนในสินทรัพย์ (Capital Gains) ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลง ค่า หรือโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินอย่างเช่นที่ดิน หรืออาคาร การซื้อ-ขาย หรือเปลี่ยน โอนหลักทรัพย์ในห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (Unlimited Partnership) หรือบริษัทจำกัด (Limited Company) หรือรายได้ที่มาจากเงินปันผล (Income from Stock Dividends)

สำหรับการจัดเก็บภาษีรายได้ เพื่อที่อยู่อาศัยของนิติบุคคล กฎหมายได้มีข้อกำหนดขั้นพื้นฐานในการเสียภาษีอยู่ที่ร้อยละ 12.3 ของรายได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้การคำนวณการจัดเก็บภาษีไม่สามารถเก็บภาษีได้เกินร้อยละ 14.7 ของรายได้นิติบุคคล อย่างไรก็ตามมีการกำหนดรายละเอียดการจัดเก็บภาษีประเภทนี้เพิ่มเติมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดการภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคล

จำนวนทุนบวกเงินทุนสำรอง	จำนวนลูกจ้าง	อัตรามาตรฐาน (เยน)	อัตราสูงสุด (เยน)
มากกว่า 5,000 ล้านเยน	ไม่เกิน 50 คน	3,000,000	3,600,000
	50คนหรือน้อยกว่า	410,000	492,000
มากกว่า 1,000 ล้านเยน แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านเยน	ไม่เกิน 50 คน	1,750,000	2,100,000
	50คนหรือน้อยกว่า	410,000	492,000
มากกว่า 100 ล้านเยน แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านเยน	ไม่เกิน 50 คน	400,000	480,000
	50คนหรือน้อยกว่า	160,000	192,000
มากกว่า 10 ล้านเยน แต่ไม่เกิน 100 ล้านเยน	ไม่เกิน 50 คน	150,000	180,000
	50คนหรือน้อยกว่า	130,000	156,000
ไม่เกิน 10 ล้านเยน	ไม่เกิน 50 คน	120,000	144,000
	50คนหรือน้อยกว่า	50,000	60,000

ที่มา: Akira Yokoyama, Taxation in Japan (www.hi-ho.ne.jp/yokoyama-a/taxationinjapan.htm) [May 10th, 2005].

นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดให้บุคคลและนิติบุคคลที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้นๆ ส่งแบบแผนการประเมินการเสียภาษีของตนเอง (A Return for the Annual Income) ให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นด้วยตนเอง (Self-assessment System) และสำหรับการยื่นแบบแผนการเสียภาษีของบุคคลธรรมดาที่สามารถยื่นรายละเอียดของรายได้ต่อปี ได้ไม่เกินวันที่ 15 มีนาคมของทุกปี และในกรณีเดียวกันนั้นสำหรับการยื่นการประเมินการเสียภาษีของนิติบุคคล นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องแสดงบัญชีรายรับ และรายจ่าย (Declaration and Payment) ภายใน 2 เดือนภายหลังการปิดงบประมาณของบริษัท

1.2.2 ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)³⁸ เป็นการเก็บภาษีที่ผูกพันกับบุคคลที่เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์ และขึ้นทะเบียนก่อนวันที่ 1 มกราคมของปีงบประมาณนั้น โดยกฎหมายได้ระบุข้อกำหนดที่ผู้ครอบครอง จะต้องจ่ายภาษีอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในเทศบาลนั้น ๆ เมื่อปีงบประมาณซึ่งจะเริ่มขึ้นในเดือนเมษายนของทุกปีมาถึง อีกทั้งการจัดเก็บภาษียังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ระหว่างปีงบประมาณนั้นอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วการกำหนดภาษีอสังหาริมทรัพย์ยังครอบคลุมการถึงการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน บ้านหรืออสังหาริมทรัพย์ ที่มีการเสื่อมราคา (Depreciable Assets) ว่าผู้ครอบครองจำเป็นที่จะต้องเสียภาษี อย่างไรก็ตาม อสังหาริมทรัพย์บางประเภทมิได้รวมอยู่ในข้อบัญญัติของภาษีอสังหาริมทรัพย์นี้ อาทิเช่นการถือครองกรรมสิทธิ์ของรถยนต์ (Automobile) และพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle) ซึ่งจะถูกคำนวณและ

³⁸ Ibid, pp. 252-253.

จัดเก็บภาษี ในกรอบของกฎหมายการจัดเก็บภาษีรถยนต์ (Automobile Tax) และภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax) ตามลำดับ

อสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในข้อบังคับของภาษีชนิดนี้ จำเป็นจะต้องลงทะเบียนต่อหน่วยงานภาษีรังวัดที่ดิน (The Tax Cadastre) ซึ่งอัตราภาษีจะอยู่ที่การประเมินราคาของอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ และการประเมินราคารังวัดที่ดินนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ 3 ปี ตามราคาตลาด โดยที่เทศบาลจะคำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 1.4 ต่อปี และเพื่อให้ระบบการจัดเก็บภาษีเทศบาลเป็นไปตามนโยบายการปลูกสร้างบ้านเรือน (Housing Policy) กฎหมายได้กำหนดถึงการลดหย่อนภาษีตามลักษณะของบ้านและที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย อาทิเช่น ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย (Land for Housing) โดยการลดหย่อนภาษีในอัตรา 1 ต่อ 6 ของที่ดินที่มีขนาดไม่เกิน 200 ตารางเมตร และลดหย่อนภาษี 1 ใน 3 สำหรับที่ดินที่มีเนื้อที่เกิน 200 ตารางเมตร

สำหรับสิ่งปลูกสร้างหรือบ้านใหม่ สามารถลดหย่อนภาษีได้ 1 ใน 2 ของจำนวนที่จะต้องจ่ายภาษี โดยกฎหมายกำหนดให้เพียงแค่ 3 ปีแรกเท่านั้น และกฎหมายยังระบุถึงรายละเอียดในการลดหย่อนภาษีในสิ่งปลูกสร้างอีก 2 ประเภท กล่าวคือบ้านประเภทเพื่อการอยู่อาศัยแน่นอน (Certain Residential Houses) อีก โดยมีข้อกำหนดเพิ่มเติมว่าจะต้องสร้างในช่วง และมีพื้นที่ใช้สอยระหว่าง 50 ถึง 280 ตารางเมตร และอาคารที่อยู่อาศัยแบบกันอัคคีภัย (Certain New Fire-proof Residential Building) ซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป และประกอบด้วยเนื้อที่ใช้สอย ต่อชั้นระหว่าง 50 ถึง 280 ตารางเมตร จะได้รับการลดหย่อนภาษี 1 ใน 2 ของจำนวนที่จะต้องเสียภาษี ใน 5 ปีแรกเท่านั้น โดยการลดหย่อนภาษีในสิ่งปลูกสร้างทั้ง 2 นั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นสิ่งปลูกสร้างที่สร้างระหว่าง วันที่ 2 มกราคม 1963 ถึง 31 มีนาคม 2006 เท่านั้น

ประการสุดท้ายยังมีการกำหนดการยกเลิภาษี ให้กับอสังหาริมทรัพย์ในกรณีต่าง ๆ หลายกรณีด้วยการ อาทิเช่น การงดเว้นการจัดเก็บภาษีให้กับ ที่ดินมีมูลค่าต่ำกว่า 300,000 เยน ที่อยู่อาศัยมีมูลค่าต่ำกว่า 200,000 เยนและสินทรัพย์ที่มีการเสื่อมราคา (Depreciable Assets) ที่มีมูลค่าต่ำกว่า 1,500,000 เยน นอกจากนี้ อสังหาริมทรัพย์ ที่ครอบครองโดยองค์กรเพื่อสังคมซึ่งใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งอาจใช้ไปในวัตถุประสงค์ที่เจาะจง เช่นใช้เป็นที่พักพิง และถนนสาธารณะ ก็จะได้รับการงดเว้นการจัดเก็บภาษี

1.2.3 ภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax)³⁹ เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อผู้ครอบครองพาหนะขนาดเล็ก โดยที่ผู้ครอบครองเหล่านั้น ต้องจ่ายภาษีในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ทั้งนี้กฎหมายระบุถึงชนิดและลักษณะของพาหนะดังกล่าวไว้หลายประเภทด้วยกัน อาทิเช่น จักรยานยนต์ จักรยานยนต์ขนาดเล็ก และพาหนะขนาดเล็กที่มีล้อตั้งแต่ 2 ถึง 4 ล้อซึ่งใช้เพื่อการขนส่ง โดยกฎหมายได้ระบุถึงอัตราการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันดังนี้

จักรยานยนต์ขนาดเล็ก

³⁹ Ibid, pp.253-254.

ตารางที่ 5 แสดงอัตราภาษีรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก

ขนาดกระบอกสูบหรือแหล่งพลังงาน	อัตราภาษี(เยน)
ไม่เกิน 50cc หรือ 0.6kW (2 ล้อ)	1,000
ระหว่าง50-90cc หรือ 0.6-0.8 kW (2 ล้อ)	1,200
เกิน 90cc หรือ 0.8 kW (2 ล้อ)	1,200

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf). [May, 13th 2005].

พาหนะขนาดเล็กหรือพาหนะพิเศษ

ตารางที่ 6 แสดงอัตราภาษีพาหนะขนาดเล็กหรือพาหนะพิเศษ

จำนวนล้อ	อัตราภาษี(เยน)
2 ล้อ และรวมถึงชนิดที่มีรถเทียบ (sidecar)	2,400
3 ล้อ	3,000
4 ล้อ หรือมากกว่านั้น	
สำหรับโดยสาร	
ที่ประกอบธุรกิจ	5,500
ที่ไม่ประกอบธุรกิจ	7,200
สำหรับขนส่ง	
ที่ประกอบธุรกิจ	3,000
ที่ไม่ประกอบธุรกิจ	4,000

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf). [May, 13th 2005].

รถจักรยานยนต์ กำหนดอัตราภาษีที่ 4,000 เยน

1.2.4 ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)⁴⁰ กำหนดอัตราภาษีโดยมีรายละเอียดของการเสียภาษีสถานะเดียวกับภาษีในระดับจังหวัด กล่าวคือกฎหมายได้ระบุถึงการเก็บภาษียุหรี่กับผู้ผลิตหรือผู้ขายบุหรี่ โดยการวัดปริมาณของบุหรี่ปุ่คคณั้้น ผลิตหรือขาย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอัตราภาษีไว้ที่ 2,977 เยนต่อการผลิตหรือการขาย 1,000 มวน

⁴⁰ Ibid, p.254.

1.2.5 ภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ (Mineral Product Tax)⁴¹ เป็นภาษีที่มีข้อบังคับต่อบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอัตราเพดานภาษีอยู่ระหว่าง ร้อยละ 1 ถึง ร้อยละ 2 ของมูลค่าจากผลผลิต และกฎหมายยังกำหนดถึงกรณีที่เกิดผลผลิตต่อเดือนของเหมืองนั้นมูลค่าผลผลิตไม่ถึง 2,000,000 เยน กฎหมายได้ระบุถึงการปรับลดภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ในอัตราร้อยละ 0.7 แต่ไม่เกิดร้อยละ 0.9 ซึ่งการประเมินการลดหย่อนภาษีนั้น ขึ้นอยู่กับ ทัศนคติของแต่ละท้องถิ่น

1.2.6 ภาษีการครอบครองที่ดินพิเศษ (Special Landholding Tax)⁴² ถูกนำมาบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีที่ดินเพื่อขัดขวางการเก็งกำไร อย่างไรก็ตามการจัดเก็บภาษีชนิดนี้ได้ถูกยกเลิกในปีงบประมาณ 2003 ช่วงหนึ่ง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษี โดยที่รัฐบาลต้องการที่จะลดภาระของประชาชนในการจ่ายภาษี ทั้งนี้กฎหมายกำหนดข้อบังคับให้อยู่ 2 ประการคือ การบังคับใช้กับการถือครองที่ดิน (Measure of Special Tax on the Holding of Land) ซึ่งคิดภาษีในอัตราร้อยละ 1.4 ของมูลค่าทรัพย์สิน และการบังคับใช้กับสินทรัพย์ที่ดินครอบครอง (Measure of Special Tax on Land Acquisition) ซึ่งคิดภาษีในอัตราร้อยละ 3 ของมูลค่าทรัพย์สินที่มีอยู่ภายในหนึ่งปี อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดถึงข้อยกเว้นทางภาษีกับที่ดินที่มีขนาดเล็กกว่าที่เทศบาลกำหนดระหว่าง 2,000 ถึง 10,000 ตารางเมตร ซึ่งการงดเว้นและอัตรารองดเว้นนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเทศบาลแต่ละเทศบาลว่าจะอนุมัติการยกเว้นทางภาษีหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันเทศบาลได้ระบุถึงการงดเว้นภาษีโดยยึดถือตามลักษณะของที่ดิน ซึ่งที่ดินที่เป็นของรัฐ ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของคนหลายคน ที่ดินที่ได้รับจากมรดก และที่ดินที่ใช้ประโยชน์ตามนโยบายสาธารณะของรัฐหรือท้องถิ่น เช่นการขยายโครงการเกษตร ป่าไม้หรือการกระจายพื้นที่อุตสาหกรรม จะได้รับการยกเว้นทางภาษี

1.2.7 ภาษีการอาบน้ำ (Bathing Tax)⁴³ เป็นการกำหนดถึงการเสียภาษีของบุคคลที่ใช้บริการโรงอาบน้ำพุร้อนในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งผู้ใช้บริการจะถูกเก็บภาษีที่อัตรา 150 เยนต่อคนต่อวัน ซึ่งภาษีที่ได้มานั้น ทางเทศบาลจะนำไปเป็นงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

1.2.8 ภาษีการวางผังนคร (Urban Planning Tax)⁴⁴ กำหนดขึ้นเพื่อเก็บภาษีกับผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินหรืออาคารซึ่งตั้งอยู่บริเวณเขตเมืองในท้องถิ่น ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบัญญัติของกฎหมายการวางผังเมือง (Urban Planning Law) โดยทางเทศบาลนั้น ๆ สามารถเก็บภาษีในอัตราภาษีขั้นสูงสุดเพียงที่ร้อยละ 0.3 เท่านั้น ซึ่งจะประเมินของเทศบาลจะกระทำควบคู่กับการเก็บภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)

⁴¹ Ibid, p.254 .

⁴² Ibid, pp. 254-256.

⁴³ Ibid, pp. 256.

⁴⁴ Ibid, p.256

1.2.9 ภาษีสำนักงานธุรกิจ (Business Office Tax)⁴⁵ เป็นภาษีที่จัดเก็บสำนักงานธุรกิจที่อยู่ในอาคาร โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 ซึ่งข้อกำหนดถึงการเก็บภาษีมียุทธวิธีคำนวณอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดเก็บภาษีโดยตรงต่อบุคคล หรือบริษัท ที่มีสำนักงานในอาคารต่างๆ ในอัตรา 600 เยนต่อตารางเมตร และการเก็บภาษีโดยคำนวณจากการจ่ายค่าตอบแทน (Compensation) หรือรางวัล (Remuneration) ให้กับลูกจ้างของบุคคลหรือบริษัทนั้น โดยกฎหมายระบุให้เสียภาษีในอัตราร้อยละ 2 ของจำนวนเงินที่จ่ายไป นอกจากนี้ข้อบัญญัติการเก็บภาษีธุรกิจยังจำกัดพื้นที่ในการเก็บภาษี ซึ่งการเก็บภาษีมียุทธวิธีกับสถานที่ และลักษณะของอาคารที่กำหนดไว้เท่านั้น ได้แก่

- โตเกียว (23 เขตการปกครองพิเศษ) และเทศบาลนครพิเศษ 13 แห่ง ได้แก่ ซัปโปโร เซ็นได ชิมา เซตามะ คาวาซากิ โยโกฮามา นาโงยา โอซากา โกเบ อิโรชิมา คิตาคิวชู เกียวโต และฟูกูยามา

- เมือง มูซาชิโน มิตากะ คาวากูชิ โมริกุชิ ไฮกาชิ-โอซาก้า ซาไก อะมามากาซากิ นิชิโนมียา อะชิยา

- และเมืองอื่น ๆ ที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า 300,000 คน การเก็บภาษีสำนักงานธุรกิจจำเป็นจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

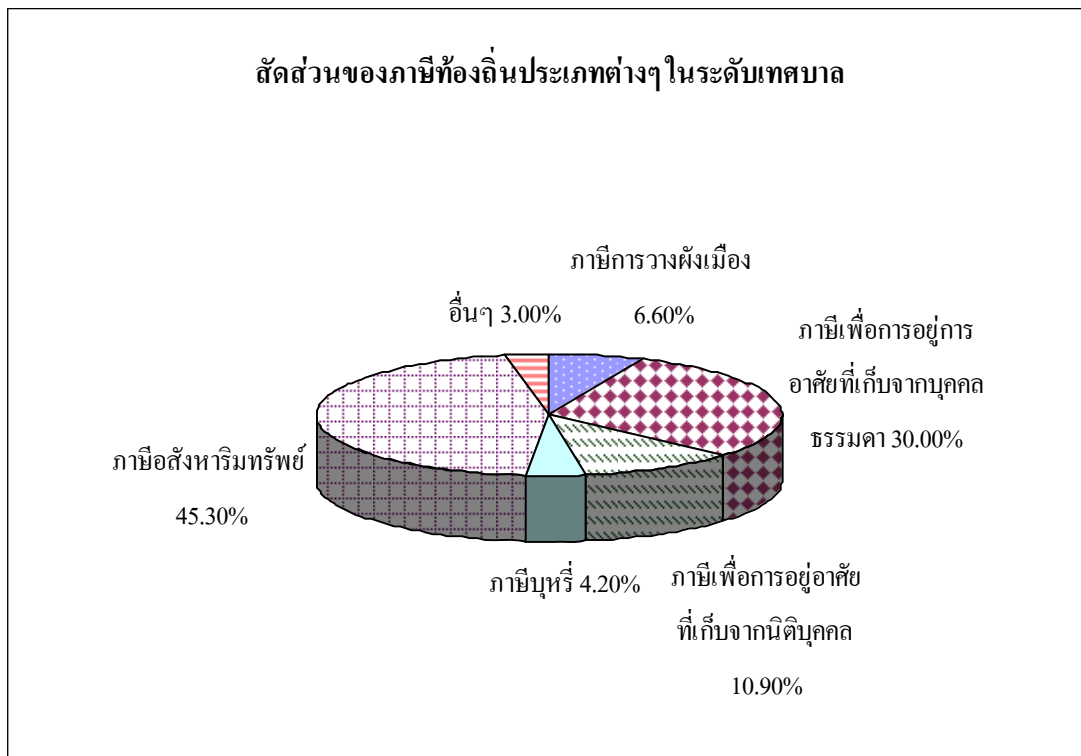
นอกเหนือจากการกำหนดเขตและลักษณะของพื้นที่ในการเก็บภาษีแล้วนั้น กฎหมายยังกำหนดถึงการงดเว้นภาษี ให้กับบุคคลหรือบริษัท ที่ใช้เนื้อที่ในการตั้งสำนักงานในอาคารโดย มีพื้นที่การใช้งานของสำนักงานไม่เกิน 1,000 ตารางเมตร และงดเว้นภาษีให้กับบุคคลหรือบริษัทที่มีสำนักงานอยู่ในอาคาร แต่มีลูกจ้างไม่เกิน 100 คน

1.2.10 ภาษีอื่น ๆ (Other Tax)⁴⁶ เป็นการเก็บภาษีเพิ่มเติมในแต่ละเขตการปกครอง โดยกำหนดในลักษณะพิเศษตามความจำเป็นของท้องถิ่น ซึ่งในหมวดหมู่ที่ไม่อยู่ในกฎหมายภาษีท้องถิ่น (Local Tax Law) ตัวอย่างเช่นภาษี การใช้น้ำและดิน (Water and Land Utilization Tax) ภาษี การอำนวยความสะดวกสาธารณะ (Public Facilities Tax) ภาษีพัฒนาที่ดิน(Land Development Tax) และภาษีการประกันสุขภาพแห่งชาติ (National Health Insurance Tax) เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การร่างหรือบัญญัติข้อบังคับในการจัดเก็บภาษีอื่นที่นอกเหนือจากกฎหมายภาษีท้องถิ่นนั้น องค์การปกครองท้องถิ่นหรือเทศบาลมีความจำเป็นต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลกลางเสียก่อน

⁴⁵ Ibid, p.256-257

⁴⁶ Ibid, p. 257

แผนภาพที่ 3 แสดงสัดส่วนของภาษีประเภทต่าง ๆ ของท้องถิ่นระดับเทศบาล

ที่มา: The Ministry of Internal Affairs and Communications, "Local Tax System," (www.soumu.go.jp/english/c-seisei/pdf) [May 12th, 2005]

ตารางที่ 7 แสดงรูปแบบการจัดเก็บภาษีระดับจังหวัด (Prefecture Taxes)

รูปแบบ	มีผลบังคับใช้	การคำนวณภาษีจาก	อัตรากา	ข้อสังเกต
1) ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Prefectural Inhabitants Tax)	บุคคลธรรมดา	รายได้ของบุคคลธรรมดา	ร้อยละ 2 ร้อยละ 3	สำหรับผู้มีรายได้ $\leq 7,000,000$ หรือต่ำกว่า สำหรับผู้ที่รายได้มากกว่า $7,000,000$
	นิติบุคคล	จากจำนวนทุนและเงินทุนสำรอง ของนิติบุคคล	อัตราขึ้นอยู่กับจากจำนวน ทุนและเงินทุนสำรองของ นิติบุคคล	มีการกำหนดอัตรามาตรฐานที่แตกต่างกันตามจำนวน ทุนและเงินทุนสำรอง
2) ภาษีการค้า (Enterprise Tax)	บุคคลธรรมดา	ผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ	อัตราร้อยละ 3-5	ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจการที่เกี่ยวข้อง
	นิติบุคคล	รายได้ และภาษีมูลค่าเพิ่ม	อัตราขึ้นอยู่กับรายได้ และ ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ขึ้นอยู่กับประเภทของนิติบุคคลว่ารายได้ต่อปีที่นิติบุคคล ได้รับเป็นอย่างไร
3) ภาษีการบริโภคของ ท้องถิ่น (Local Consumption Tax)	ผู้ดำเนินธุรกิจ บริษัทและ วิสาหกิจต่าง ๆ	การเคลื่อนย้ายทุน และสินทรัพย์ ต่าง ๆ	ร้อยละ 25 ของมูลค่าทุน และสินทรัพย์	เดิมภาษีประเภทนี้ ท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรจาก ส่วนกลาง (Consumption Transfer Tax) แต่ต่อมาเมื่อปี ค.ศ.1997 ท้องถิ่นมีสิทธิในการเก็บภาษีเอง เพื่อเป็น นโยบายสนับสนุนการกระจายอำนาจ
4) ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Property Acquisition Tax)	ผู้ถือครองที่ดิน หรือบ้าน	ขนาด พื้นที่ และวัตถุประสงค์ใน การใช้ที่ดิน หรือบ้านนั้น	ร้อยละ 4 (1 เม.ย. 03 - 31 มี.ค. 06) ร้อยละ 3 (31 มี.ค. 06 เป็น ต้นไป)	สามารถลดหย่อนภาษีได้หากที่ดิน หรือบ้านนั้น ใช้เพื่อ วัตถุประสงค์ในการอยู่อาศัย
5) ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)	ผู้ผลิต และค้าส่งบุหรี่	จำนวนการผลิต	≤ 969 ต่อ ปริมาณ 1,000 มวน	

รูปแบบ	มีผลบังคับใช้	การคำนวณภาษีจาก	อัตราภาษี	ข้อสังเกต
6) ภาษีการใช้สนามสนามกอล์ฟ (Golf Course Utilization Tax)	ผู้ให้บริการสนามกอล์ฟ	การใช้บริการ	¥ 800 - ¥ 1,200 ต่อคนต่อวัน	
7) ภาษียรถยนต์ (Automobile Tax)	บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่เป็นเจ้าของรถยนต์	ประเภท และขนาดความจุของเครื่องยนต์	อัตราขึ้นอยู่กับประเภทและขนาดความจุของเครื่องยนต์	เพื่อการพัฒนาาระบบการขนส่งมวลชนในมีความทันสมัย
8) ภาษีการครอบครองรถยนต์ (Automobile Acquisition Tax)	บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล	การซื้อขาย และโอนกรรมสิทธิ์	ร้อยละ 3-5 ตามวัตถุประสงค์ของรถยนต์	เพื่อการบำรุงถนนในเขตท้องถิ่น
9) ภาษีเหมืองแร่ (Mine-lot Tax)	ผู้ที่ได้รับสัมปทานในการสำรวจ และทำเหมืองแร่	ต่อตารางเมตร และสถานที่ตั้งของเหมือง	อัตราขึ้นอยู่กับพื้นที่เหมืองต่อตารางเมตร และสถานที่ตั้งของเหมือง	
10) ภาษีการล่าสัตว์ (Hunting Tax)	นายพรานที่มีการจดทะเบียนถูกต้อง		¥ 5,500 - ¥ 16,500	ท้องถิ่นเป็นผู้ที่กำหนดอัตราภาษีเก็บภาษีเอง
11) ภาษีการส่งน้ำมันเบา (Light-oil Delivery Tax)	บุคคลที่ได้รับการส่งน้ำมันจากโรงกลั่น ผู้นำเข้า หรือผู้ประกอบการขายส่งที่มีสัญญากับโรงกลั่น	ระยะทางการขนส่ง	¥ 15,000 ¥ 32,000 (หลังวันที่ 31 มี.ค. 08)	เพื่อการบำรุง และพัฒนาเครือข่ายถนน

รูปแบบ	มีผลบังคับใช้	การคำนวณภาษีจาก	อัตราภาษี	ข้อสังเกต
12) ภาษีอื่นๆ (Other Taxes)				เช่น ภาษีพลังงานนิวเคลียร์ และภาษีสำหรับขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004 (www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) [May 20th, 2005]

ตารางที่ 8 แสดงรูปแบบการจัดเก็บภาษีในระดับเทศบาล (Municipal Taxes)

รูปแบบ	มีผลบังคับใช้	การคำนวณภาษีจาก	อัตรากาษี	ข้อสังเกต
1) ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Municipal Inhabitants Tax)	บุคคลธรรมดา	รายได้ จาก เงินได้ การลงทุน และการโอนหลักทรัพย์ของ บุคคลธรรมดา	ร้อยละ 3-10 ขึ้นกับอัตรา รายได้	
	นิติบุคคล	จากจำนวนทุน เงินทุนสำรอง และจำนวนลูกจ้างของนิติบุคคล	อัตราขึ้นอยู่กับจำนวนทุน เงินทุนสำรอง และจำนวน ลูกจ้างของนิติบุคคล	
2) ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)	บุคคลธรรมดา และนิติ บุคคลที่ครอบครอง อสังหาริมทรัพย์	พื้นที่ และราคาประเมิน	ร้อยละ 1.4 ต่อปี	มีการลดหย่อนภาษีให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ใช้ อสังหาริมทรัพย์เป็นที่อยู่อาศัย เป็นบ้านปลูกใหม่ หรือ บ้านแบบป้องกันอัคคีภัยเป็นต้น
3) ภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax)	ผู้ครอบครองพาหนะ	ชนิด และลักษณะของพาหนะ	อัตราขึ้นอยู่กับชนิด และ ลักษณะของพาหนะ	
4) ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)	ผู้ผลิต และค้าส่งบุหรี่	จำนวนการผลิต	¥ 2,977 ต่อ ปริมาณ 1,000 มาน	
5) ภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ (Mineral Product Tax)	ผู้ที่ได้รับสัมปทานในการ สำรวจ และทำเหมืองแร่	มูลค่าการผลิต	ร้อยละ 1-2 ตามมูลค่าการ ผลิต	

รูปแบบ	มีผลบังคับใช้	การคำนวณภาษีจาก	อัตราภาษี	ข้อสังเกต
6) <u>ภาษีการครอบครองที่ดินพิเศษ (Special Landholding Tax)</u>	ผู้ที่ครอบครองที่ดิน	พื้นที่ และสินทรัพย์ที่ดินถือครอง	ร้อยละ 1.4 สำหรับการถือครองที่ดิน ร้อยละ 3 ของมูลค่าสินทรัพย์ที่ดินถือครอง	มีการงดเว้นการเก็บภาษีชนิดนี้ เมื่อปี ค.ศ.2003 เป็นการชั่วคราวเนื่องจากรัฐบาลต้องการลดภาระของประชาชนจากการจ่ายภาษี
7) <u>ภาษีการอาบน้ำ (Bathing Tax)</u>	บุคคลที่ใช้บริการ	ต่อวัน	¥ 150 ต่อวัน	เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
8) <u>ภาษีการวางผังนคร (Urban Planning Tax)</u>	ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือ อาคาร	พื้นที่	ร้อยละ 0.3	จะจัดเก็บร่วมกับภาษีอสังหาริมทรัพย์
9) <u>ภาษีสำนักงานธุรกิจ (Business Office Tax)</u>	สำนักงานธุรกิจที่อยู่ในอาคารต่างๆ	พื้นที่การครอบครองอาคารหรือสำนักงาน หรือค่าตอบแทนให้แก่ลูกจ้าง	อัตราขึ้นอยู่กับพื้นที่การครอบครองอาคารหรือสำนักงาน หรือค่าตอบแทนให้แก่ลูกจ้าง	
10) <u>ภาษีอื่นๆ (Other Tax)</u>				เช่นภาษีการใช้น้ำ และดิน ภาษีการอำนวยความสะดวกสาธารณะ และภาษีการประกันสุขภาพ เป็นต้น

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004 (www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) [May 20th, 2005]

ตารางที่ 9 รายได้ภาษีท้องถิ่นระดับจังหวัดโดยแยกตามประเภทภาษี ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990-2001 (หน่วย: พันล้านบาท)

ปี ประเภทภาษี	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Prefectural Inhabitants Tax)	5,089	5,312	4,912	4,800	4,440	4,460	4,140	4,209	3,652	3,611	4,500	4,141
ภาษีการค้า (Enterprise Tax)	6,540	6,753	5,694	4,824	4,449	4,486	5,340	5,100	4,482	3,933	4,141	4,328
ภาษีการบริโภคของท้องถิ่น (Local Consumption Tax)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	807	2,550	2,479	2,528	2,474
ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Property Acquisition Tax)	596	604	670	614	661	788	807	731	635	580	567	537
ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)	361	365	366	371	374	378	380	248	231	276	282	277
ภาษีการใช้สนามสนามกอล์ฟ (Golf Course Utilization Tax)	90	98	103	101	99	98	99	98	92	88	81	79

ปี ประเภทภาษี	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ภาษีรถยนต์ (Automobile Tax)	1,276	1,343	1,412	1,467	1,525	1,587	1,649	1,705	1,737	1,751	1,764	1,771
ภาษีการครอบครอง รถยนต์ (Automobile Acquisition Tax)	613	624	582	542	580	611	656	562	497	464	464	450
ภาษีเหมืองแร่ (Mine-lot Tax)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ภาษีการล่าสัตว์ (Hunting Tax)	1.6	1.6	1.6	1.5	1.5	1.4	1.4	1.4	1.3	1.3	1.2	1.2
ภาษีการส่งน้ำมัน เบา (Light-oil Delivery Tax)	834	872	901	981	1,300	1,332	1,355	1,331	1,284	1,263	1,208	1,190
ภาษีอื่นๆ (Other Taxes)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

ที่มา: Statistic Bureau, The Ministry of Internal Affairs and Communications (www.stat.go.jp) [May 20th, 2005]

ตารางที่ 10 รายได้ภาษีท้องถิ่นระดับเทศบาล โดยแยกตามประเภทภาษี ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990-2001 (หน่วย: พันล้านบาท)

ประเภทภาษี	ปี											
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Municipal Inhabitants Tax)	9,672	10,093	10,179	9,702	8,500	8,806	9,098	9,704	8,816	8,363	8,221	8,185
ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)	6,022	6,564	7,179	7,581	7,980	8,430	8,812	8,822	9,095	9,323	9,041	9,153
ภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax)	88	92	96	99	102	105	109	113	116	120	125	130
ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)	636	645	648	657	662	669	672	799	814	867	865	851
ภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ (Mineral Product Tax)	2.7	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	2.2	1.9	1.7	1.6	1.6	1.5
ภาษีการครอบครองที่ดินพิเศษ (Special Landholding Tax)	118	134	164	147	125	121	105	94	62	48	42	35
ภาษีการอาบน้ำ (Bathing Tax)	18	19	19	19	20	21	22	22	23	23	23	24

ประเภทภาษี	ปี	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ภาษีการวางผังนคร (Urban Planning Tax)		942	1,012	1,110	1,170	1,228	1,304	1,369	1,326	1,352	1,375	1,318	1,320
ภาษีสำนักงานธุรกิจ (Business Office Tax)		n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
ภาษีอื่นๆ (Other Taxes)		n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

ที่มา: Statistic Bureau, The Ministry of Internal Affairs and Communications (www.stat.go.jp) [May 20th, 2005]

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีได้หลายประเภท รัฐบาลกลางเองก็ได้ให้ความเป็นอิสระทางด้านการคลังแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นพอสมควร ดังจะเห็นได้จากการที่องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถที่จะจัดเก็บภาษีได้สูงเต็มเพดานที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ และองค์กรปกครองท้องถิ่นยังสามารถที่จะริเริ่มจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ ๆ ได้ โดยผ่านความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายใน และการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นจะสามารถจัดเก็บภาษีได้หลากหลายประเภทก็ตาม แต่ทว่ารายได้ท้องถิ่นจากภาษีของท้องถิ่นนั้น ก็มีสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 30 ของรายได้ทั้งหมดของท้องถิ่นเท่านั้น เพราะฉะนั้น จึงเท่ากับว่ารายได้ของท้องถิ่นยังมีที่มาจากแหล่งอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งแหล่งรายได้อื่น ๆ เหล่านี้ ได้แก่

2. ภาษีอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น (Local Allocation Tax)

ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น เป็นภาษีที่มีการริเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 โดยในปัจจุบัน ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้

โดยข้อเท็จจริงแล้ว ต้องยอมรับว่าความแตกต่างขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรปกครองท้องถิ่นในเขตเมือง ซึ่งมีประชากรและย่านธุรกิจตั้งอยู่ในพื้นที่อย่างหนาแน่น ย่อมมีรายได้มากกว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นในเขตชนบทซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ดังนั้น ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น จึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการลดช่องว่างระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะทางด้านการคลังดี กับองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีทรัพยากรทางด้านการคลังที่จำกัด นอกจากนี้ ภาษีประเภทนี้ ยังมีเป้าหมายเพื่อเป็นการอุดหนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ให้บรรลุตามภารกิจที่กฎหมายได้กำหนดไว้⁴⁷

จากการที่ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์ 2 ประการดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น ในการจัดสรรภาษีประเภทนี้ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น รัฐบาลกลางจึงไม่เข้ามาควบคุมและกำกับการใช้จ่ายเงินภาษีนี้ของท้องถิ่น องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถที่จะตัดสินใจและดำเนินการเพื่อใช้จ่ายเงินภาษีนี้ ได้โดยอิสระ เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษีประเภทนี้ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ก็คือ รูปแบบหนึ่งของการให้เงินอุดหนุนทั่วไปแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น (General Grant) นั่นเอง

ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น จะเป็นการจัดสรรภาษีที่รัฐบาลกลางจัดเก็บจากแหล่งต่าง ๆ กล่าวคือ ภาษีรายได้ส่วนบุคคล (Individual Income Tax) ภาษีสุรา (Liquor Tax) และภาษีรายได้ธุรกิจ (Corporate Income Tax) รัฐบาลกลางจะจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในอัตราร้อยละ 32 ภาษีการบริโภค (Consumption Tax) รัฐบาลจะ

⁴⁷ Budget Bureau, Ministry of Finance, Understanding the Japanese Budget 2004, (www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) p.62. [May 13th, 2005]

จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในอัตราร้อยละ 29.5 และภาษีบุหรี่ยี่ (Tobacco Tax) รัฐบาล จะจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในอัตราร้อยละ 25⁴⁸ อย่างไรก็ตาม ภาษีอุดหนุนให้แก่ องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครอง ท้องถิ่นประเภททั่วไป (Regular Local Allocation Tax) ซึ่งเป็นภาษีที่รัฐบาลอุดหนุนให้แก่ ท้องถิ่นต่าง ๆ ตามปกติ ภาษีประเภทนี้ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 94 ของภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กร ปกครองท้องถิ่นทั้งหมด และประเภทที่สอง คือ ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองประเภท พิเศษ (Special Local Allocation Tax) ภาษีประเภทนี้ จะเป็นภาษีที่อุดหนุนแก่ท้องถิ่นเป็นกรณี พิเศษ เช่น ในกรณีที่ท้องถิ่นใดต้องประสบปัญหาภัย ธรรมชาติ ซึ่งลำพังแต่เพียงภาษี อุดหนุนตามปกติอาจไม่พอเพียง โดยภาษีในลักษณะที่ 2 นี้ จะมี สัดส่วนประมาณร้อยละ 6 เท่านั้น⁴⁹

3. ภาษีที่รัฐโอนให้แก่ท้องถิ่น (Local Transfer Tax)

ภาษีที่จัดเก็บในระดับชาติ และมีการจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น นอกเหนือเงินภาษีอุดหนุนแล้ว ภาษีอีกประเภทหนึ่งที่มีการจัดเก็บโดยรัฐบาลกลางและมีการ จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ก็คือ ภาษีที่รัฐโอนให้แก่ท้องถิ่น (Local Transfer Tax) ภาษีประเภทนี้ เป็นภาษีที่แตกต่างไปจากภาษีที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ ภาษีประเภทแม้ว่ารัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บ แต่เมื่อมีการจัดสรรให้แก่องค์กรปกครอง ท้องถิ่นแล้ว จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการใช้จ่ายเงินภาษีนั้น โดยภาษีที่รัฐโอน ให้แก่องค์กร ปกครองท้องถิ่นจะประกอบไปด้วย

- รายได้จากการจัดเก็บภาษีถนนท้องถิ่น (Local Road Tax) ทั้งหมด⁵⁰
- รายได้ครึ่งหนึ่ง ของภาษีน้ำมัน (Petroleum Gas Tax)
- รายได้ 2 ใน 13 ของภาษีเชื้อเพลิงการบิน (Aviation Fuel Tax)⁵¹
- รายได้ 1 ใน 3 ของภาษีระวางพาหนะที่มีเครื่องยนต์ (Motor Vehicle Tonnage Transfer Tax)⁵² และ
- รายได้ทั้งหมดของภาษีระวางพิเศษ⁵³ (Special Tonnage Dues)

⁴⁸ Ibid, p.62.

⁴⁹ Hiromitsu Ishi, *The Japanese Tax System*, p.370.

⁵⁰ ภาษีถนนท้องถิ่น (Local Road Tax) เป็นภาษีที่คำนวณจากปริมาณน้ำมันที่ขนส่งออกจากโรงกลั่น

⁵¹ ภาษีเชื้อเพลิงการบิน (Aviation Fuel Tax) เป็นภาษีที่คำนวณจากปริมาณน้ำมันที่เติมให้แก่อากาศยาน

ซึ่งรวมถึงเฮลิคอปเตอร์ด้วย อย่างไรก็ตามอากาศยานของสายการบินระหว่างประเทศ จะได้รับการยกเว้นภาษี ประเภทนี้

⁵² ภาษีระวางพาหนะที่มีเครื่องยนต์ (Motor Vehicle Tonnage Transfer Tax) เป็นภาษีที่คำนวณจาก ขนาดความจุของเครื่องยนต์ของยานพาหนะทุกประเภท โดยยานพาหนะ 2 ล้อ และยานพาหนะที่มีขนาดของ เครื่องยนต์ต่ำกว่า 660 ซี ซี จะได้รับการยกเว้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาษีที่รัฐโอนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น จะแตกต่างจาก ภาษีที่รัฐจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น เพราะภาษีประเภทนี้ จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ ดังนั้น ภาษีที่จัดเก็บจากน้ำมัน เช่น ภาษีถนนท้องถิ่น หรือภาษีเชื้อเพลิงการบิน รัฐบาลกลางอาจกำหนดให้รายได้จากภาษีเหล่านั้น ต้องใช้ไปเพื่อการบำรุงถนน หรือทำอากาศยานที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น หรือในกรณีของภาษีระวางพิเศษ ก็อาจจะถูกกำหนดให้ใช้ไปเพื่อการสร้างและพัฒนาท่าเรือในพื้นที่ เช่นนี้เป็นต้น

4. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง (Central Government Subsidies)

นอกจากองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลกลางในรูปของการจัดสรรภาษีแล้ว รัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในรูปของเงินอุดหนุน (Central Government Subsidies) โดยตรงอีกด้วย โดยเงินอุดหนุนของรัฐบาลกลางที่ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นสามประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ *ประเภทแรก* ได้แก่ เงินอุดหนุนตามกฎหมาย สำหรับเงินอุดหนุนประเภทนี้ เป็นการให้เงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นสำหรับการใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภท ที่ราชการ ส่วนกลางมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ โดยเงินจำนวนนี้ส่วนใหญ่ มักจะเป็นการให้เงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมด้านการศึกษา โครงสร้างบริการสาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ เป็นต้น ใน*ประเภทที่สอง* เป็นการให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อใช้ในการดำเนินที่เป็นภารกิจของรัฐบาลกลาง แต่มอบหมายให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการแทนราชการส่วนกลาง เช่น การดำเนินการเพื่อจัดการเลือกตั้งในระดับชาติ การจัดเก็บข้อมูลสถิติต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นต้น ส่วนเงินอุดหนุน*ประเภทสุดท้าย* ได้แก่ การให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อเป็นการจูงใจให้องค์กรปกครองท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการสนองนโยบายเฉพาะบางเรื่องของรัฐบาลกลาง ดังนั้น เงินอุดหนุนจำนวนนี้ จึงเป็นไปตามนโยบายของราชการส่วนกลางเป็นสำคัญ⁵⁴

โดยรวมแล้ว เงินอุดหนุนประเภทนี้ จึงนับได้ว่ามีความสำคัญ เพราะจะเป็นการช่วยให้การดำเนินภารกิจต่าง ๆ ของท้องถิ่น มีระดับมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ยังเป็นเงินช่วยเหลือที่สำคัญ ที่สนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถดำเนินการในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ได้ โดยเฉพาะในสภาวะที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องประสบปัญหาภัยพิบัติตามธรรมชาติ เงินอุดหนุนประเภทนี้ จะเป็นส่วนที่รัฐบาลจัดสรรไปให้เพื่อใช้ในการฟื้นฟูสภาพทางกายภาพของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกันต้องยอมรับว่า เงินอุดหนุนเหล่านี้ ย่อมเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลกลางในการกำกับและควบคุมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

⁵³ ภาษีระวางพิเศษ (Special Tonnage Dues) เป็นภาษีที่คำนวณจากระวางความจุของพาหนะขนส่งทางทะเล

⁵⁴ Budget Bureau, Ministry of Finance, *Understanding the Japanese Budget 2004*, p.63.

อนึ่ง นอกเหนือจากเงินอุดหนุนของรัฐบาลกลางที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ในปัจจุบัน รัฐบาลกลางยังคงให้เงินอุดหนุนอีกประเภทหนึ่งให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น นั่นคือ เงินอุดหนุนประเภทพิเศษแก่ท้องถิ่น (Special Local Grants) โดยเงินอุดหนุนประเภทนี้ เป็นเงินอุดหนุนที่ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อเป็นการชดเชยปริมาณภาษีของท้องถิ่นที่ลดลง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999

5. รายได้ของท้องถิ่นที่มาจากเงินกู้ยืม (Borrowing)

เงินกู้ยืมถือเป็นรายได้อีกแหล่งหนึ่งขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งเงินกู้ยืมนี้ มีแหล่งที่มาจากหลายแหล่ง โดยแหล่งทุนหลักที่สำคัญแหล่งหนึ่ง ก็คือ รายได้ของรัฐบาลที่จัดสรรจากเงินฝากของการไปรษณีย์ (Postal Saving) นอกจากนั้นแล้ว แหล่งเงินกู้ยืมที่สำคัญของท้องถิ่นยังได้แก่ ธนาคารพาณิชย์และองค์กรทางการเงินในประเทศ องค์กรร่วมมือทางการคลังระหว่างวิสาหกิจแห่งประเทศญี่ปุ่น (The Japan Finance Cooperation for Public Enterprises) และยังรวมถึงองค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยกันเองอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น จะได้รับการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดโดยกฎหมายว่าด้วยการคลังของท้องถิ่น (The Local Finance Law) และกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร (The Ministry of Internal Affairs and Communications) ซึ่งส่วนมากแล้ว เงินจากการกู้ยืมนี้ จะถูกกำกับดูแลเพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นใช้ไปเพื่อการลงทุน เพื่อจัดทำบริการพื้นฐานขนาดใหญ่ให้แก่ประชาชน อย่างเช่น ระบบการประปา ระบบการขนส่งมวลชน การก่อสร้างเส้นทางคมนาคม เท่านั้น⁵⁵

นอกจากการกู้เงินขององค์กรปกครองท้องถิ่นจากแหล่งต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว เงินกู้ยืมขององค์กรปกครองท้องถิ่น ยังอาจรวมไปถึงการออกพันธบัตรของท้องถิ่น (Local Public Bonds) ด้วย อย่างไรก็ตาม การออกพันธบัตรของท้องถิ่นนั้น ไม่สามารถกระทำได้โดยเสรี เพราะในการออก พันธบัตรแต่ละครั้ง จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด และได้รับการอนุมัติโดยกระทรวงการบริหารงานสาธารณะ⁵⁶

6. รายได้จากแหล่งอื่น ๆ (Miscellaneous Revenue)

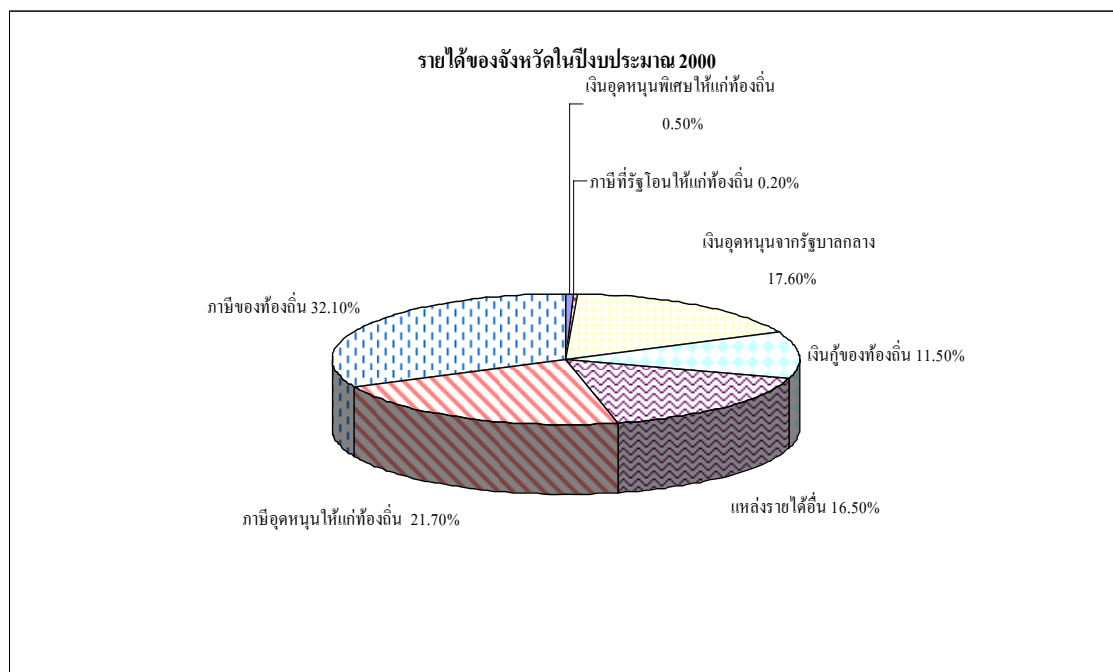
แหล่งรายได้สุดท้ายขององค์กรปกครองท้องถิ่นก็คือแหล่งรายได้เบ็ดเตล็ด ซึ่งมีที่มาจากหลายแหล่ง อาทิเช่น รายได้จากค่าธรรมเนียม รายได้จากเงินค่าปรับ เงินโอน การบริจาค เป็นต้น นอกจากนี้ เงินจำนวนนี้ ยังอาจมาจากการจัดการแข่งกีฬาบางประเภท เช่น การแข่งม้า การแข่งเรือ และยังรวมถึงรายได้จากสลากกินแบ่งด้วย⁵⁷

⁵⁵ Hiromitsu Ishi, *The Japanese Tax System*, p.365.

⁵⁶ The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2004*, p.232.

⁵⁷ Budget Bureau, Ministry of Finance, *Understanding the Japanese Budget 2004*, p.232.

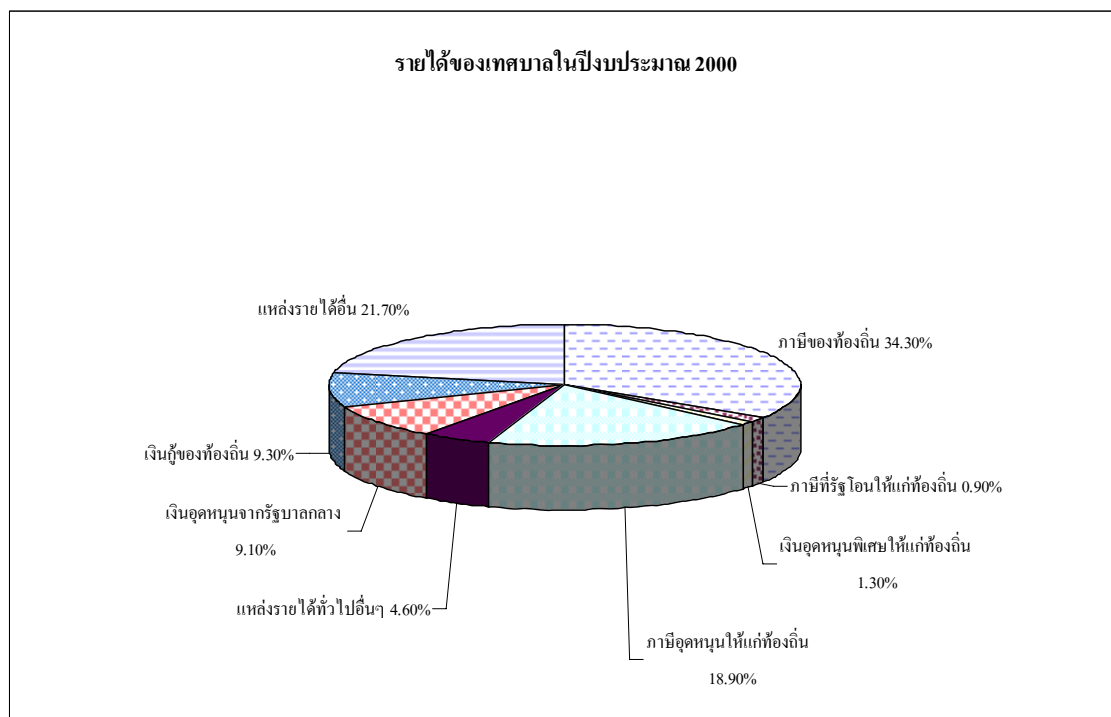
แผนภาพที่ 4 แสดงรายได้ของจังหวัดในปีงบประมาณ 2000

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) p.226. [May 13th, 2005].

แผนภาพที่ 5 แสดงรายได้ของเทศบาลในปีงบประมาณ 2000

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2004

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf) p.226. [May 13th, 2005].

แผนการจัดทำงบประมาณท้องถิ่น (Local Public Finance Program – LPFP)

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงแหล่งรายได้ที่สำคัญของท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ในแง่ของกระบวนการและการจัดทำแผนงบประมาณของท้องถิ่นนั้น มาตรา 7 ของกฎหมายภาษีอุดหนุนส่วนท้องถิ่น (Local Allocation Tax Law) ได้กำหนดว่าการจัดทำแผน งบประมาณท้องถิ่น คือ แผนการประเมินรายรับ และรายจ่ายของท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดกาสาธารณสุขท้องถิ่น⁵⁸ ซึ่งความสำคัญของการจัดทำแผนก็คือ หากปรากฏว่า งบประมาณท้องถิ่นรายรับไม่เพียงพอต่อรายจ่าย รัฐบาลกลางสามารถประเมินการให้ความช่วยเหลือแกท้องถิ่นได้จากการจัดทำแผนนี้ โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องนำแผนการจัดทำ งบประมาณนี้ส่งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อที่จะนำเข้าพิจารณาในรัฐสภา (Diet) และจัดนำเสนอต่อสาธารณะต่อไป⁶⁰

⁵⁸ Nobuki Mochida, Taxes and Transfers in Japan's Local Public Finances, (<http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/wbi37171.pdf>)p.11 [February 19th, 2005].

⁵⁹ The Council of Local Authorities for International Relations, Local Government in Japan 2004 (www.clair.or.jp/e/forum/pdf/en2004/pdf) [May 1st, 2005].

⁶⁰ Ibid.

ทั้งนี้ การจัดทำแผนงบประมาณท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการด้วยกัน กล่าวคือ *ประการแรก* แผนการจัดทำงบประมาณทำขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการคลังของการปกครองส่วนกลาง และการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องมาจากในแผนงานจำเป็นจะต้องระบุถึง รายละเอียดงบประมาณช่วยอุดหนุนที่มาจากส่วนกลาง และบทบาทของท้องถิ่นต่องบประมาณ นั้น ๆ ว่าเป็นเช่นใด *ประการต่อมา* แผนงบประมาณท้องถิ่นจัดทำขึ้นเพื่อเป็นตัวชี้วัดแนวทางการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณ ให้มีความเหมาะสมกับการตั้งงบประมาณในทุกปี⁶¹

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า การจัดทำงบประมาณท้องถิ่น เสนอต่อคณะรัฐมนตรี นั้น ในอีกลักษณะหนึ่งคือการหาแนวทางการสนับสนุนจากส่วนกลางของท้องถิ่น หากงบประมาณที่จัดทำนั้นมีสถานะขาดดุล ซึ่งเป็นไปใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ การขาดดุลธรรมดา การขาดดุลจากการลดภาษีของส่วนกลาง และการขาดดุลจากการปฏิรูปภาษีในปี 2003⁶² เพราะฉะนั้นในการสนับสนุนการคลังท้องถิ่นของรัฐบาลกลางสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น รัฐบาลกลางชดเชยการขาดดุลในงบประมาณทั่วไปของท้องถิ่น โดยการเพิ่มการออกพันธบัตรให้แก่ท้องถิ่น (Local Government Bond Issue) และเพิ่มภาษีอุดหนุนส่วนท้องถิ่น (Local Allocation Tax) รัฐบาลสนับสนุนการขาดดุลจากการลดภาษีของส่วนกลางโดยการให้เงินให้เปล่า (Special Local Grants) และรัฐบาลสนับสนุนการขาดดุลจากการปฏิรูปภาษีในปี 2003 โดยการออกพันธบัตรชดเชยการลดภาษี (Tax Reduction Compensation Bonds) เป็นต้น

ในส่วนของการจ่ายที่การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบ ซึ่งต้องระบุไว้ในแผนการประเมินรายรับ และรายจ่ายของท้องถิ่นนั้น จะมีการระบุถึงรายจ่ายของท้องถิ่น 4 ประเภท⁶³ คือ 1) รายจ่ายสำหรับค่าจ้าง (Wages) และเงินเดือน (Salaries) สำหรับผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี สมาชิกองค์การการปกครองส่วนท้องถิ่น และสำหรับเจ้าหน้าที่ของที่ปฏิบัติหน้าที่ให้แก่รัฐบาลท้องถิ่น 2) รายจ่ายสำหรับค่าบริหารจัดการทั่วไป (General administration Cost) ไม่ว่าจะเป็นการบริการสาธารณะ หรือการจัดสรรสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ 3) รายจ่ายสำหรับการชดเชยหนี้สิน (Debt Service) และ 4) รายจ่าย

⁶¹ www.mof.go.jp

⁶² ปัจจุบันรัฐบาลญี่ปุ่นประสบปัญหาทางโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะเรื่องโครงสร้างทางประชากรในประเทศที่มีแนวโน้มที่จะลดลง อันเนื่องมาจากแนวโน้มของอัตราการเกิดของทารกลดลงอย่างมาก ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อโครงสร้างทางสังคมของประเทศญี่ปุ่นอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอัตราประชากรวัยทำงานที่ลดลง และอัตราประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นโครงสร้างทางสังคมที่เริ่มเปลี่ยนแปลงสามารถส่งผลกระทบต่อศักยภาพเศรษฐกิจของประเทศไม่ขยายตัว ดังนั้นรัฐบาลจึงใช้การจัดการเก็บภาษีเป็นมาตราสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งรายได้ที่ลดลงของรัฐบาล นำไปสู่การแนวคิดการลดการสนับสนุนรายได้ของท้องถิ่นที่แต่เดิมได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางเป็นอันมาก

⁶³ www.mof.go.jp

สำหรับการลงทุน ทั้งนี้รวมถึงรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโครงสร้างการคมนาคม และอาคารสาธารณะต่าง ๆ เช่นโรงเรียน เป็นต้น

แนวโน้มและทิศทางในการปฏิรูประบบการคลังของท้องถิ่น

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นความพยายามในการแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างระบบภาษี และรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม หากมองประเด็นศึกษาข้างต้นในมิติที่เป็นพลวัตแล้ว จะเห็นได้ว่ากระบวนการ และระบบงบประมาณขององค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น กำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน กล่าวคือ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 รัฐบาลญี่ปุ่น ได้นำนโยบายพื้นฐานสำหรับการปฏิรูปการจัดการและโครงสร้างเศรษฐกิจและการคลัง (Basic Policies for Economic and Fiscal Management and Structure Reform – 2003) โดย จุดมุ่งหมายของรัฐบาล ก็คือ การสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบเศรษฐกิจ และการแก้ไขสถานะเงินฝืดของประเทศ⁶⁴ โดยภารกิจประการหนึ่งของนโยบายการปฏิรูปของรัฐบาลนั้น อยู่ที่การปฏิรูปการปกครองส่วนกลางและท้องถิ่น (Reform of Central and Local Government) โดยมุ่งหวังให้เพิ่มการกระจายอำนาจทางการบริหารสู่ท้องถิ่น (Decentralization of Administrative Power) และการลดขนาดพร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐบาล (Realization of Small and More Efficient Government) ในส่วนของมาตรการที่จะทำให้วัตถุประสงค์นี้บรรลุเป้าหมาย รัฐบาลได้กำหนด แนวคิดพื้นฐานไว้ 3 ประการ (Three Basic Policies)⁶⁵ ได้แก่

1. การปฏิรูปการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น โดยที่รัฐบาลกลางต้องการจะลดบทบาททางด้านความช่วยเหลือทางงบประมาณให้ลดน้อยลง เพื่อสนับสนุนให้รัฐบาลท้องถิ่นให้สามารถช่วยเหลือตนเอง (Self-help Principle) และขยายความรับผิดชอบ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ให้มากขึ้น และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นงบประมาณประเภทเงินอุดหนุน (Subsidy) จึงเป็นสัดส่วนที่จะถูกปรับเปลี่ยนให้ลดน้อยลงโดยลำดับ

2. เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ภาษีอุดหนุนส่วนท้องถิ่น (Local Allocation Tax) เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่ช่วยลดช่องว่างระหว่างรายรับ และรายจ่ายขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดในด้านแหล่งภาษีของตนเอง รายได้จากภาษีประเภทนี้ จะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในอีกทางหนึ่ง รัฐบาลกลับพบว่า การจ่ายเงินอุดหนุนในรูปของภาษีประเภทนี้ เป็นการทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นบางแห่งใช้

⁶⁴ Akio Kamiko, *Reform Efforts in Japan's Local Government Finance System*

(<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/EROPA/UNPAN014256.pdf>) [May 15th, 2005].

ภารกิจของรัฐบาลในแผนงานนี้มีอยู่ด้วยกัน 7 ประการคือ การปฏิรูปพื้นที่การกระจายและโครงสร้างพิเศษ การปฏิรูปการไหลเวียนของเงินทุนและการฟื้นฟูอุตสาหกรรมและการคลัง การปฏิรูปภาษี การปฏิรูปยุทธศาสตร์ทรัพยากรบุคคลและการจ้างงาน การปฏิรูปการปกครองส่วนกลางและท้องถิ่น และการปฏิรูปการจัดทำงบประมาณ

⁶⁵ www.mof.go.jp

จ่ายเงินงบประมาณอย่างไรประสิทธิภาพ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องการที่จะปฏิรูปภาษีอุดหนุนส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งปรับลดภาษีประเภทนี้ลง อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับสภาพข้อเท็จจริงที่ว่า หากองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กถูกตัดความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง นั้นย่อมเท่ากับว่าประชาชนจะได้รับบริการสาธารณะที่มีคุณภาพต่ำลงไปด้วย ดังนั้น การปฏิรูปตามแนวทางนี้ จึงยังมีได้มีการยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

3. การปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น โดยการเน้นการเพิ่มอำนาจให้ท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีให้มากขึ้น ซึ่งการนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาลที่จะทดแทนการปรับลดงบประมาณที่โอนมาจากส่วนกลาง การนี้รัฐบาลได้มุ่งที่จะย้ายการเก็บภาษีประเภทหลัก (Main Taxes) ซึ่งได้แก่ รายได้จากบริษัทจำกัด การบริโภค และรายได้ของบุคคลธรรมดา ให้มีการจัดเก็บได้โดยตรงจากองค์กรปกครองท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงนี้ยังจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึง ความสำคัญของขนาดและรายได้ที่มีความแตกต่างกันระหว่างท้องถิ่นแต่ละแห่งด้วย เพราะหากองค์กรปกครองท้องถิ่นใดมีฐานภาษีที่จำกัด ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการถ่ายโอนอำนาจจากหน้าที่ในการจัดการสาธารณะในท้องถิ่นได้เช่นกัน

จากแนวทางในการปฏิรูปโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ราชการส่วนกลางมีความต้องการที่จะลดภาระการใช้จ่ายที่ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นลง แต่อย่างไรก็ตาม สภาพข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ต้องยอมรับ ก็คือ สภาพความแตกต่างขององค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและใหญ่ ซึ่งหากรัฐบาลมุ่งแต่เพียงปรับลดการให้ความช่วยเหลือ องค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก ย่อมต้องได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง เพราะไม่สามารถที่จะจัดทำบริการสาธารณะ ที่มีคุณภาพทัดเทียมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ได้ เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลญี่ปุ่นกำลังเผชิญอยู่กับสภาพปัญหาที่ทำหายอย่างยิ่ง เพราะในทางหนึ่ง รัฐบาลเองต้องการที่จะลดภาระของตนเองลง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถที่จะลดความช่วยเหลือที่ให้แกท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้เอง รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องนำเอาแนวทางอื่น ๆ มาผสมผสานเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น แนวทางหนึ่ง ที่เป็นที่ประจักษ์ ก็คือ การยุบรวมองค์กรปกครองท้องถิ่น (Amalgamation) เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งหากเราได้มีโอกาสพิจารณาแนวทางการยุบรวมองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งแล้ว เราก็อาจจะพบว่าแนวทางดังกล่าวนี้ อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นของไทยอย่างจริงจังเช่นกัน

บรรณานุกรม

1. เอกสารและหนังสือ

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ.

กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ. สถานภาพและบทบาทของราชการบริหารส่วนภูมิภาคในอนาคต.

รายงานการวิจัยเสนอต่อ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง

มหาดไทย กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. “เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น”: ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

2. Books

Norton, Alan. International Handbook of Local and Regional Government. Hants:

Edward Elgar,

1994.

Ishi, Hiromitsu. The Japanese Tax System (third edition). New York: Oxford University Press,

2001.

Horii, Iwao Local Autonomy in Japan: Past, Present & Future. paper presented to Young Leader

Program (YLP) Students of Kobe University FY 2003.

Nakano, Minoru. The Policy-Making Process in Contemporary Japan. Tokyo: St.Martin Press,

1996.

Reed, S. R.. Japanese Prefectures and Policymaking. Pittsburgh: University of Pittsburg Press,

1986.

3. เว็บไซต์และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

Budget Bureau, Ministry of Finance. “Understanding the Japanese Budget 2004,”

www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004e_h.pdf. [May 13th, 2005].

Kamiko, Akio. “Reform Efforts in Japan’s Local Government Finance System,”

<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/EROPA/UNPAN01425>

[6.pdf](#).

[May 15th, 2005].

Mochida, Nobuki. "Taxes and Transfers in Japan's Local Public Finances,"
<http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/wbi37171.pdf>. [February
19th,
2005].

The Council of Local Authorities for International Relations, "Local Government in Japan
2004,"
www.clair.or.jp/e/forum/pdf/en2004/pdf [May 1st, 2005].

The Ministry of Finance, "An Outline of Japanese Taxes 2004,"
www.mof.go.jp/english/tax/taxes2004_e_h.pdf. [May, 13th 2005].

The Ministry of Internal Affairs and Communication, "Local Tax System,"
www.soumu.go.jp/english/c-seisei/pdf/localtaxsystem02.pdf [May 12th, 2005].

Yokoyama, Akira. "Taxation in Japan," www.hi-ho.ne.jp/yokoyama-a/taxationinjapan.htm.
[May
10th, 2005].